

Sisekaitseakadeemia

Finantskolledž

Kris Jalas

**SIGADE AAFRIKA KATKU TOETUSTE KAJASTAMINE
MAJANDUSAASTA ARUANNETES**

Lõputöö

Juhendaja:
Maret Güldenkoh, MBA

Tallinn 2018

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Finantskolledž	Juuni 2018
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Sigade Aafrika katku toetuste kajastamine majandusaasta aruannetes</p> <p>Töö pealkiri võõrkeeles: Reflection of African Swine Fever Subsidies in Annual Reports</p> <p>Töö on kirjutatud eesti keeles ja koosneb 50 leheküljest. Töös on kasutatud 30 allikat, millele on viidatud.</p> <p>Teema on aktuaalne, sest valitsus jagab iga aasta toetusi, mida teostatakse ettevõtjale teatud ressursside ülekandmise kaudu ning mille saamiseks peab ettevõtja äritegevus vastama kindlaks määratud kriteeriumitele. Sageli ei vajagi toetuste saajad toetust ning nende äritegevus suudaks toimida ka ilma selleta, mistõttu lubatakse ettevõtjal olla teatud “mugavustsoonis”, kus on lihtsam riigilt raha küsida, mis hiljem tulu ei too ning valitsuse raha jääb sihtotstarbeliselt kasutamata. Sigade Aafrika katku hüvitamise toetuse eesmärk on korvata seakasvatajale saamata jäänud tulu.</p> <p>Probleem on see, et sihtotstarbelisi toetusi ei kajastata korrektselt majandusaasta aruannetes ning kolmandatel osapooltel puudub ülevaade toetuste saamisest ja eesmärgipärasusest. Sigade Aafrika katku toetuse eesmärgist lähtuvalt peaksid seakasvatajad suutma jätkata seakasvatust peale karantiini perioodi lõppu. Kas seakasvataja on ikka peale toetuse saamist seakasvataja?</p> <p>Töö eesmärgiks oli välja selgitada majandusaasta aruannete põhjal sigade Aafrika katku toetuse eesmärgipärasus.</p> <p>Analüüsisist selgus, et 2015. aastal seitsmest seakasvatajast, kes pidid hukkama katku pärast sead, said PRIA-lt toetusi kaks seakasvatajat. PRIA-lt saadud toetusi ei ole kajastatud majandusaasta aruannetes korrektselt. Seitsemest seakasvatajast jätkasid seakasvatusega kaks ettevõtjat.</p> <p>Lähtuvalt analüüsisist tehakse ettepanek PRIA-le tõhustada järelevalvet toetuste saajate üle ning kontrollida, kas toetuse saajad on kajastanud majandusaasta aruannetes toetust õigesti välja makstud summas. Rahandusministeeriumile tehakse ettepanek muuta Raamatupidamise toimkonna juhendit nr 12 üheselt mõistetavaks ettevõtjale, kes juhendit kasutab.</p>	
Võtmesõnad: sigade Aafrika katk, majandusaasta aruanded, jätkusuutlikkus, toetused	
Võõrkeelsed võtmesõnad: African swine fever, annual reports, sustainability, grants	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu	
<p>Töö autor: <i>Kris Jalas</i></p> <p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p> <p>Allkiri:</p>	
<p>Vastab lõputöö nõuetele</p> <p>Juhendaja: Maret Güldenkoh Allkiri:</p>	
<p>Kaitsmisele lubatud</p> <p>Kolledži direktor: Kerly Randlane Allkiri:</p>	

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. VALITSUSEPOOLSE ABI ESILE TOOMISE OLULISUS MAJANDUSAASTA ARUANDES.....	7
1.1. Sihtotstarbelise toetuse olemus	7
1.2. Sihtotstarbelise toetuse kajastamine majandusaasta aruandes	13
2. VALITSUSEPOOLSE ABI ESILE TOOMINE MAJANDUSAASTA ARUANDES.....	24
2.1. Valitsusepoolse abi esile toomine raamatupidamises	24
2.2. Sigade Aafrika katku toetuste saajate tegutsemise seakasvatus valdkonnas.....	33
KOKKUVÕTE	39
SUMMARY	41
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	43
Lisa 1. Analüüsitavate majandusaasta aruanded.....	46
Lisa 2. Analüüsitavate seakasvatajate 2014. aasta majandusnäitajad.....	48
Lisa 3. Analüüsitavate seakasvatajate 2015. aasta majandusnäitajad.....	49
Lisa 4. Analüüsitavate seakasvatajate 2016. aasta majandusnäitajad.....	50

SISSEJUHATUS

Sihtfinantseerimisel on tänapäeva ühiskonnas oluline roll. Sihtfinantseerimist taotlevad ettevõtjad, kellel on häid äriideid, kuid sageli puudub finantsiline suutlikkus, et neid mõtteid ellu viia, või on juba toimival ettevõtjal raskusi äri püsima jäämisel. Selleks ongi loodud riigipoolsed sihtotstarbelised toetused, et aidata neid ideid ellu viia. Riik jagab toetusi, et arendada Eesti majandust ning säilitada ja juurde luua uusi ettevõtteid. Riigipoolt pakutavaid sihtfinantseeringu asutusi on mitmeid. Üheks nendeks asutuseks on Põllumajanduse registrite ja informatsiooni amet (edaspidi PRIA). PRIA tegeleb Eesti põllumajanduse edasiarendamise toetamisega, ning seisab ka selle eest, et juba toimivad põllumajandusüksused jääksid püsima.

Meedias kajastatakse, et sigade Aafrika katk levib taas. See tähendab juba toimivale põllumajandusettevõtjale lisakulutusi, sest nakatunud loomad tuleb hukata. Paljudel põllumajandusettevõtjatel ei ole aga piisavalt vahendeid, et taastada loomakasvatus, selleks tulebki appi PRIA. Riik jagab toetusi, mis tihtipeale ei täida oma eesmärki ning toetuse saajal puudub otsene vajadus toetuse järgi.

Töö on aktuaalne, sest valitsus jagab iga aasta toetusi, mida teostatakse ettevõtjale teatud ressursside ülekandmise kaudu ning mille saamiseks peab ettevõtja äritegevus vastama kindlaksmääratud kriteeriumitele, kuid tihti ei vajagi toetuse saajad toetust ning nende äritegevus suudaks toimida ka ilma selleta, mistõttu lastakse ettevõtjal olla teatud “mugavustsoonis”, kus on lihtsam riigilt raha küsida, mis hiljem tulu ei too ning valituse raha jääb sihtotstarbeliselt kasutamata. Sigade Aafrika katku hüvitamise toetuse eesmärk on korvata seakasvatajale saamata jäänud tulu.

Lõputöö uudsuseks on see, et varasemalt ei ole Sisekaitseakadeemias uuritud sigade Aafrika katku toetuse kajastamist majandusaasta aruannetes ning kontrollitakse Liset Kuusiku “Sigade Aafrika katku tekitatud kahju Eesti seakasvatajale” lõputöös analüüsitud seakasvatajate majandusaasta aruannetes esitatud näitajaid, et kindlaks teha, kas sigade Aafrika katku hüvitamise toetust on kirjendatud majandusaasta aruannetes ja täitnud oma eesmärki.

2015. aastal väljastatud toetused kirjendatakse majandusaasta aruannetes, mis esitatakse riigile kuue kuu jooksul, peale majandusaasta lõppu. Liset Kuusik oma töös lähtus eelnevast perioodist ja soovitas analüüsida seakasvatajate, kelle sead sigade Aafrika katku nakatusid, 2015. aasta majandusaasta aruandeid, kust selguvad täpsed majandusnäitajad.

Probleemiks on see, et sihtotstarbelisi toetusi ei kajastata korrektselt majandusaasta aruannetes ning kolmandatel osapooltel puudub ülevaade toetuste saamisest ja eesmärgipärasusest. Sigade Aafrika katku toetuse eesmärgist lähtuvalt peaksid seakasvatajad suutma jätkata seakasvatust peale karantiini perioodi lõppu. Kas seakasvataja on ikka peale toetuse saamist seakasvataja?

Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada majandusaasta aruannete põhjal sigade Aafrika katku toetuse eesmärgipärasus.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised uurimisülesanded:

1. Analüüsida ja süstematiseerida sihtotstarbeliste toetuste kajastamist teoreetiliste allikate põhjal majandusaasta aruannetes.
2. Analüüsida PRIA poolt makstavate sigade Aafrika katku toetuste kajastamist seakasvatajate majandusaasta aruannetes.
3. Selgitada välja, kas toetuse saanud seakasvataja on jätkusuutlik ja jätkas oma tegevust seakasvatajana jätkukasvumäära ja tegevusaruannete alusel.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks kasutatakse kvantitatiivset uurimismeetodit. Analüüsitakse seakasvatajate majandusaasta aruandeid, kas majandusaasta aruanded on korrektselt vormistatud ja esitatud, selgitatakse välja kirjete täpsus, analüüsitakse majandusaasta aruandes sihtfinantseeringute kajastamist, selgitatakse välja kas sihtfinantseeringuid on kajastatud õigesti, kas seda on tehtud nõuetele vastavalt, selgitatakse seakasvatajate tegevusaruande põhjal välja ettevõtjate tegevusvaldkond.

Lõputöö koosneb kahest peatükist, mis omakorda jagunevad kaheks alapeatükiks. Esimeses peatükis antakse ülevaade sihtotstarbelise toetuse olemuses ja selle kajastamisest majandusaasta aruannetes. Esimeses alapeatükis antakse ülevaade sihtotstarbelise toetuse olemusest. Teises alapeatükis antakse ülevaade toetuste kajastamisest majandusaasta aruannetes.

Teises peatükis analüüsitakse seitsme ettevõtja majandusaasta aruandeid, selgitatakse välja, kes nendest ettevõtjatest on saanud sigade Aafrika katku toetust ja kes jätkavad seakasvatajatena. Esimeses alapeatükis antakse ülevaade sigade Aafrika katku toetuste saajatest ning analüüsitakse PRIA poolt makstavate sigade Aafrika katku toetuste kajastamist seakasvatajate majandusaasta aruannetes. Teises alapeatükis selgitatakse välja, kas toetuse saanud seakasvataja on jätkusuutlik ja jätkas oma tegevust seakasvatajana majandusnäitajate ja tegevusaruannete põhjal.

1. VALITSUSEPOOLSE ABI ESILE TOOMISE OLULISUS MAJANDUSAASTA ARUANDES

1.1. Sihtotstarbelise toetuse olemus

Sihtfinantseerimise olemuse ülevaate andmiseks ja mõistmiseks on vajalik selgitada mõisteid nagu sihtfinantseerimine, finantseerimine, valitsusepoolne sihtfinantseerimine, sihtotstarbeline toetus. Tegemist on erinevate sõnadega, kuid nende eesmärk ja tähendus on üks. Oluline on ka selgitada hübriidfinantseerimise mõistet. Need mõisted annavad vajalikku informatsiooni ning on seotud sihtfinantseerimisega. Oluline on selgitada veel ka mõisteid nagu ettevõtja, ettevõte ja ettevõtlus. Need mõisted annavad vajalikku informatsiooni ettevõtluse ja ettevõtlusvormide kohta. Oluline on selgitada mõisteid nagu juriidiline ja füüsiline isik. Erinevad ettevõtlusvormid, juriidiline ja füüsiline isik on seotud sihtfinantseerimisega, sest nad on sihtfinantseeringute saajad, mis on oluline sihtfinantseerimise olemuse lahti seletamisel. Töös on kasutatud mõistete selgitamisel Eesti Vabariigi seadusi, määruseid ja mitmeid teaduslikke allikaid.

Sihtfinantseerimine kuulub hübriidfinantseerimise alla (Luup, 2014, lk 12). Hübriidfinantseerimine on segu oma- ning laenukapitalist (Keller, 2013, lk 8). Hübriidfinantseerimist ei saa pidada puhtal kujul ei oma- ega ka laenukapitaliks, sest raha hankimisel hübriidfinantseerimise abiga kasutatakse selliseid instrumente, millel on nii omakapitalile kui ka laenukapitalile iseloomulikke jooni (Andersson jt, 2011, lk 119). Sihtfinantseerimine on valitsuse ja Euroopa Liidu fondide poolt pakutav sihtotstarbeline toetus, mis on ette nähtud teatud tegevuse toetamiseks ning mille saamiseks peab ettevõtte äritegevus vastama kindlaksmääratud kriteeriumitele. Sihtfinantseerimist teostatakse ettevõtjale teatud ressursside ülekandmise kaudu. Sihtfinantseerimine ei ole aga valitsusepoolne abi, mille väärtust ei ole võimalik usaldusväärselt hinnata ning tavapärastel tingimustel valitsussektoriga sõlmitud majandustehingud. Näiteks võib sellisteks tehinguteks olla riiklikud garantiid ja valitsusepoolt pakutavad tasuta konsultatsioonid (RTJ 12 Sihtfinantseerimine, 2018). Sihtfinantseerimisel on aga erinevaid liike, nagu näiteks varade sihtfinantseerimine ja tegevuse sihtfinantseerimine.

“Sihtfinantseerimine on üks valitsusepoolse abi vorme”. “Sihtfinantseerimist eristavad muust valitsusepoolsest abist asjaolud, et selle rahalist väärtust on võimalik usaldusväärselt

mõõta ning selle saamine on seotud teatud tingimustele vastamisega”. Varade sihtfinantseerimine on toetus, mille põhitingimuseks on asjaolu, et seda taotleval ettevõtjal peab olema teatud põhivara. Ettevõtja peab kas ostma, ehitama või muul viisil soetama põhivara. Varade sihtfinantseerimine võib sisaldada ka täiendavaid tingimusi. Näiteks võib nendeks tingimusteks olla põhivara soetamise ajagraafik, soetatava põhivara liik, põhivara asukoht ning hoidmise periood. (RTJ 12 Sihtfinantseerimine, 2018)

Tegevuse sihtfinantseerimine on see, mis ei ole varade sihtfinantseerimine. Tegevuse sihtfinantseerimine on toetus, mida antakse teatud tegevuse tegemiseks ning millele on seatud tingimused, mis tuleb täita, et seda toetust saada. (RTJ 12 Sihtfinantseerimine, 2018) Sihtfinantseerimist aga ei tohiks segamini ajada toetusfondide või muu sarnasega, sest tegemist on erinevate asjadega. Mõistel “finantseerimine” on erinevaid sünonüüme, mistõttu on raske ühest ning selget definitsiooni sellele mõistele anda. See on tingitud asjaolust, et mõiste “finantseerimine” on tulnud Eestisse laensõnana. Järgnevalt antakse ülevaade mõiste “finantseerimise” tähendusest (vt tabel 1).

Tabel 1. Mõiste “finantseerimine” erinevad käsitlused (Keeleveeb, 2017; autori koostatud)

Sõnaraamat/entsüklopeedia	“Finantseerimine” käsitlused
Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2013	rahastama
Eesti keele seletav sõnaraamat	sihtrahastamine, rahaliste vahenditega varustama, rahastama
Eesti entsüklopeedia	rahastamine, finantseerimine, rahaga varustamine, summade loovutamine kas ilma tagasimaksmise kohustuseta või tagasimaksmise kohustusega
Tesaurus (Filosoft)	rahastama
Eesti Wordnet ehk TEKsaurus (TÜ)	rahaliste vahenditega varustama

Finantseerimise sünonüümideks on rahastama, rahaga toetama, rahaga varustama. Tiiu Erelt arvab, et sõna “rahastama” on tulnud Soomest laensõnana, kuid soome keeles tähendab “rahastama” aga hoopis makse sisse nõudma vastupidiselt Eestile, kus “rahastama” tähendab finantseerima, rahaga varustama, raha andma. Sõna “rahastama” on

aga meie oma tuletis, mis on tekkinud kaheksakümnendate aastate algul ehitusprojekteerimise terminoloogiakomisjoni poolt ning on “finantseerima” sünonüümiks (Keeleabi, 2017).

Valitsusepoolne sihtfinantseerimine on rahaline toetus, mida makstakse teatud valdkonna edendamiseks ning mille saamiseks tuleb esitada taotlus ja täita selleks seatud kriteeriumid. Toetused jagunevad kaheks ühed on ühekordsed toetused, teised on toetused, mida makstakse regulaarselt. Ühekordseid toetuseid makstakse välja ainult korra ning enamasti riigipoolt saadavad toetused on ühekordsed. Regulaarselt saadavad toetused on aga need, mida makstakse näiteks kas iga kuu või aasta ning mingi teatud perioodi jooksul.

Sihtotstarbeline toetus on rahaline abi, mis on ette nähtud kindla valdkonna või tegevuse edendamiseks. Sihtotstarbelise toetuse saamiseks tuleb esitada taotlus ning täita selleks seatud kriteeriumid. Sihtotstarbelist toetust antakse kõigile, kes täidavad sihtotstarbeliste toetuste väljastajate ette antud kriteeriumid. Sihtotstarbelist toetust jagatakse paljudes valdkondades, kuid lõputöös keskendutakse ainult ettevõtlustegevuse sihtotstarbelisele toetamisele.

Ettevõtte on majandusüksus, mida juhib ettevõtja, kelleks on valitud juhatus, tegevjuht, osanik, aktsionär või füüsiline isik (Kirsipuu, 2013, lk 59). „Ettevõtte elutsükli etapid on: sünd, kasv, küpsus, langus ja surm” (Soovik, 2015, lk 6). Ettevõtte lõppfaasiks on ettevõtte surma. “Ettevõtte lõpetamise võimalused on: ettevõtte müük, likvideerimine või pankroti väljakuulutamise” (Miettinen & Rikkinen & Teder, 2008, lk 210-213). „Ettevõtte käivitajaks, töös hoidmiseks ja edasi viivaks jõuks on ettevõtja” (Soovik, 2015, lk 6). Ettevõtja äriseadustiku kohaselt on füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest teenust või kaupa ning kelle teenuste osutamine või kaupade müük on püsiv tegevus (Äriseadustik, 1995).

Ettevõtlus on protsess, mille abil inividid, kas omal käel või organisatsiooniliselt püüdleb võimaluste poole ja kasutab neid ära, sõltumata ressursidest, mis sel hetkel on käsutuses. Enne ettevõtlusega alustamist, tuleb valida ettevõtlusega tegeleda soovival isikul sobiv ettevõtlusvorm. Ettevõtlusega alustamisel kaalutakse enamasti kahe juriidilise vormi vahel, nendeks juriidilisteks vormideks on FIE ja osaühing (Kirsipuu & Teder, 2005, lk 42).

Leidmaks sobivat ettevõtlusvormi on antud füüsilisest isikust ettevõtjast, osaühingust, aktsiaseltsist, tulundusühistust ja mittetulundusühingust tutvustav lühiülevaade.

Ettevõtluse üheks lihtsamaks vormiks on füüsilisest isikust ettevõtja, kus juriidiline- ja füüsiline isik on ühes isikus. Füüsilisest isikust ettevõtja saab üksnes olla teovõimeline füüsiline isik (Äriseadustik, 1995). Füüsiline isik saab teovõimeliseks 18 aastasel, teovõime tähendab seda, et isikul on võime teha iseseisvalt kehtivaid tehinguid (Tsiivielseadustiku üldosa seadus, 2002). Füüsilisest isikust ettevõtja ärinimi peab sisaldama tema ees- ja perekonnanime. Kui tegemist on talupidajaga siis on lubatud ees- ja perekonnanime asemel kasutada talu nime (Äriseadustik, 1995). Talu nime tohib üksnes kasutada siis, kui kinnistusraamatusse on kantud talu nimeline maatükk ja füüsilisest isikust ettevõtjal on õigused, seda kas omanikuna, rentnikuna või kasutusvaldajana kasutada (Suppi, 2013, lk 30). Äriühingute ees on füüsilisest isikust ettevõtjatel teatavad eelised. Eelisteks on lihtsamad ja odavamad registreerimistoimingud, kuid seal samas vastutab ettevõtlus tegevuse ebaõnnestumise korral füüsilisest isikust ettevõtja kogu oma varaga võlausaldajate ees (Salu, 2005, lk 16). Peale Eesti taasiseseisvumist 1991. aastal aktiveerus see ettevõtlusvorm (Kirsipuu, 2006, lk 37).

Osaühing on äriühing, mille kapital on jaotatud osakapitaliks ning mille väiksem nimiväärtus on üks euro. Minimaalne osakapitali suurus osaühingul on 2500 eurot aga võib olla ka suurem. Sissemakse võib teha nii rahas kui ka osaühingule antavas varalisest õiguses või rahalist väärtust omavas asjas. Sissemakseid ei tohi teha osaühingus tööga, teenusega ega asutamisel tehtud tegevusega. Asutajaks osaühingu puhul saab olla nii juriidiline isik kui ka füüsiline isik. (Äriseadustik, 1995)

Minimaalne aktsiakapital aktsiaseltsil on 25 000 eurot, aktsiakapital on jaotatud aktsiateks. Aktsionärid aktsiaseltsis oma isikliku varaga ei vastuta, kohustuste täitmise eest vastutab aktsiaselts oma varaga ise. Aktsiaseltsi nagu ka eelnevaid äriühinguid saavad asutada juriidilised ja füüsilised isikud. Aktsiaseltsi kapitali sissemaksetele kehtivad samasugused nõuded ja tingimused nagu ka osaühingule. (Äriseadustik, 1995)

Tulundusühistu pakub oma liikmetele soodustusi ja toetusi ning toetab liikmete huve läbi majandustegevuse. Varaline vastutus on ühistul või liikmel solidaarne vastutus oma isikliku varaga. Ärinimi peab sisaldama sõna ühistu ning see peab viitama ühistu

tegevusalale. Ühistu loomiseks on vaja kahte või enam füüsilist või juriidilist isikut, kes sõlmivad asutamislepingu. Tulundusühistu puhaskasumit ei jaotata vaid see kantakse edasi reservidesse. (Tulundusühistuseadus, 2001)

Isikute vabatahtlik ühendus on mittetulundusühing, mille põhitegevusalaks või eesmärgiks ei tohi olla läbi majandustegevuse tulu saamine. "Mittetulundusühing on eraõiguslik juriidiline isik". Õigusvõime mittetulundusühingul tekib selle kandmisega sihtasutuste ja mittetulundusühingute registrisse ja lõpeb selle registritest kustutamisega. Vähemalt kaks isikut võivad asutada mittetulundusühingu. Mittetulundusühingu asutajateks võivad olla nii juriidilised kui ka füüsilised isikud. Kui mittetulundusühing asutatakse siis sõlmivad asutajad asutamislepingu. (Mittetulundusühingute seadus, 1996)

Füüsiline isik on inimene koos õigusvõimega. Õigusvõime on võime omada tsiviilõigusi ja kanda tsiviilkohustusi. Juriidiline isik Tsiviilseadustiku üldosa seaduse kohaselt on seaduse alusel loodud õigussubjekt, kes on kas eraõiguslik või avalik-õiguslik. Eraõiguslik juriidiline isik on erahuvides loodud juriidiline isik. Eraõiguslik juriidiline isik on aktisasetls, osaühing, usaldusühing, täisühing, tulundusühistu, sihtasutus ja mittetulundusühing. Avalik-õiguslik juriidiline isik on avalikes huvides loodud juriidiline isik. Avalik-õiguslik juriidiline isik on kohalik omavalitsus, riik ja muu juriidiline isik, mis on loodud pidades silmas avalikke huve. (Tsiviilseadustiku üldosa seadus, 2002) Eelpool välja toodud ettevõtlusvormide järgi on võimalik ettevõtjaid liigitada, lisaks on neid võimalik jagada mikroettevõtjateks, väikeettevõtjateks, keskmise suurusega ettevõtjateks või suureettevõtjateks. Läbi ettevõtte tegeleb ettevõtja ettevõtlusega.

Mikroettevõtja on ettevõtja, kelle osaühing vastab aruandeaasta bilansipäeval kõikidele järgnevalt nimetatavatele tingimustele (Raamatupidamise seadus, 2002):

- osaühingu varad kokku on kuni 175 000 eurot;
- kohustised ei tohi olla suuremad omakapitalist;
- osaühingul peab olema üks juhatuse liikmest osanik ning osaühingu müügitulu aruandeaastal on kuni 50 000 eurot.

Väikeettevõtja on ettevõtja, kellel on Eestis registreeritud äriühing, kuid kes ei ole mikroettevõtja ning kelle näitajatest tohib aruandeaasta bilansipäeval ületada vaid üks järgnevalt nimetatavatele tingimustele (Raamatupidamise seadus, 2002):

- varad kokku 4 000 000 eurot;
- müügitulu 8 000 000 eurot;
- aruandeaasta jooksul keskmine töötajate arv 50 inimest.

Keskmise suurusega ettevõtja on ettevõtja, kellel on Eestis registreeritud äriühing ning kes ei ole mikroettevõtja ega ka väikeettevõtja ning kelle näitajatest võib ainult üks näitaja aruandeaasta bilansipäeval ületada järgnevalt nimetatavatele tingimustele (Raamatupidamise seadus, 2002):

- varad kokku 20 000 000 eurot;
- müügitulu 40 000 000 eurot;
- aruandeaasta jooksul keskmine töötajate arv 250 inimest.

Suurettevõtja on ettevõtja, kellel on Eestis registreeritud äriühing ning kelle näitajatest vähemalt kaks ületavad aruandeaasta bilansipäeval järgnevalt nimetatavatele tingimustele (Raamatupidamise seadus, 2002):

- varad kokku 20 000 000 eurot;
- müügitulu 40 000 000 eurot;
- aruandeaasta jooksul keskmine töötajate arv 250 inimest.

Seakasvatajad võivad tegutseda eelpool välja toodud juriidilistes vormides. Samuti võib seakasvatusega tegelevaid ettevõtjaid jagada mikroettevõtjateks, väikeettevõtjateks, keskmise suurusega ettevõtjateks või suurettevõtjateks. Kõik ettevõtjad, sealhulgas seakasvatajad, võivad registreerida oma ettevõtte neile sobivas vormis. Suurem osa seakasvatajatest moodustavad füüsilisest isikust ettevõtjad (FIE), füüsilised isikud või osahingud (OÜ), kuid seakasvatajate hulgas on ka aktsiaseltse (AS), tulundusühistuid (TÜ) ja mittetulundusühistuid (MTÜ) (Mõtte & Aro, 2016, lk 19). Kõik sigade Aafrika katku sihtotstarbelise toetuse saajad peavad oma ettevõtlustegevuse registreerima nii äriregistris kui ka põllumajandusloomade registris.

Kokkuvõtvalt selgub, et sihtfinantseerimise olemuse mõistmiseks ei ole olemas ühte ja kindlat definitsiooni ning sõna. Mida rohkem kirjeldatakse sihtfinantseerimise olemust, seda mitmekülgsemaks muutub arusaamine sihtfinantseerimisest. Selgelt on aga välja toodud see, kes on sihtfinantseeringu saaja. Sihtfinantseeringu saajaks võib olla nii juriidiline isik kui ka füüsiline isik. Sihtfinantseeringut saab taotleda läbi erinevate ettevõtlusvormide ning neid samu ettevõtteid on võimalik jaotada mikroettevõteteks, väikeettevõteteks, keskmise suurusega ettevõteteks või suureettevõteteks. Seda kellele sihtfinantseeringut antakse otsustab sihtfinantseeringu väljastaja. Sihtfinantseeringu saamiseks tuleb esitada taotlus ja täita ära sihtfinantseeringu väljastaja poolt seatud kriteeriumid.

1.2. Sihtotstarbelise toetuse kajastamine majandusaasta aruandes

Sihtotstarbelise toetuse kajastamist majandusaasta aruandes mõistmiseks on vajalik selgitada raamatupidamiskohustuslase, majandusaasta ja majandusaasta aruande olemust. Samuti on vajalik välja tuua, kuidas majandusaasta aruandeid koostada. Sihtotstarbelise toetuse kajastamise all on vajalik välja tuua ettevõtjale makstavate sihtotstarbeliste toetuste kirjendamist õigesti ja õiglaselt ning tegelikule vastavalt majandusaasta aruannetes. See tähendab seda, et väljastatud sihtotstarbelist toetussummat kajastatakse bilansis, kasumiaruandes, rahavoogude aruandes ning lisas samas suuruses nagu sihtotstarbeline toetus on väljastatud sihtotstarbelist toetust väljastava asutuse poolt. Sihtotstarbelist toetust tuleb kajastada majandusaasta aruandes, kui sihtotstarbeline toetus on ettevõtjale väljastatud.

Eesti Vabariigis iga registreeritud füüsilisest isikust ettevõtja, era- või avalik-õiguslik juriidiline isik või Eesti registrisse kantud välismaa äriühingu filiaal on raamatupidamiskohustuslane. Raamatupidamiskohustuslane ei ole Liikluskindlustusfond, Tagatisfond, Eesti Pank ja avalik-õiguslikud kutse ühendused. (Kütt, 2009, lk 10) Raamatupidamiskohustuslane on kohustatud korraldama raamatupidamist ja finantsaruandlust. Raamatupidamiskohustuslane peab lähtuma raamatupidamise ja finantsaruandluse koostamise raamatupidamise seadusest ja raamatupidamise headest tavadest. Raamatupidamiskohustuslane on kohustatud koostama majandusaasta aruannet. (Raamatupidamise seadus, 2002)

Majandusaasta on ettevõtte aruandlusperiood, mille kohta koostatakse majandusaasta aruanne. Majandusaasta võib olla lühem või pikem kui 12 kuud, kuid ei tohi olla pikem kui 18 kuud. Majandusaastaks on kalendriaasta ehk 12 kuud, kui ettevõtte põhikirjas või muus tegevust reguleerivas dokumendis ei ole sätestatud teisiti. Lõppenud majandusaasta kohta koostatakse majandusaasta aruanne. (Raamatupidamise seadus, 2002)

Majandusaasta aruanne koosneb kahest aruandest, milleks on raamatupidamise aastaaruanne ja tegevusaruanne (Siimann, 2012, lk 94). Raamatupidamise aastaaruande avaldamise ja koostamise eesmärk on anda aruande kasutajale asjakohast ning tõepäraselt esitatud informatsiooni raamatupidamiskohustuslase finantsseisundi, -tulemuse ja rahavoogude kohta. Aruande kasutajaks saab olla üksnes isik, kellel on piisavalt finantsalaseid teadmisi, vastasel juhul jääb raamatupidamise aastaaruanne arusaamatuks ning objektiivseid majandusotsuseid raamatupidamise aastaaruande põhjal teha on võimatu. (Raamatupidamise seadus, 2002)

Raamatupidamise aastaaruanne koosneb põhjaruannetest ning lisadest. Mikroettevõtja ja väikeettevõtja raamatupidamise aastaaruanne koosneb vähemalt kahest põhjaruandest ning lisadest. (Raamatupidamise seadus, 2002) Põhjaruanneteks on bilanss, kasumiaruanne, rahavoogude aruanne ja omakapitali muutuste aruanne (Siimann, 2012, lk 94). Mikroettevõtja ja väikeettevõtja raamatupidamise aastaaruanne peab koosnema kahest põhjaruandest, milleks on bilanss ja kasumiaruanne (Raamatupidamise seadus, 2002). Siimann (2012, lk 94) toob välja, et majandusaasta aruandele lisatakse majandusaasta kahjumi katmise või kasumi jaotamise ettepanek ning audiitori järeldusotsus.

Bilanss on raamatupidamisaruanne, mis kajastab raamatupidamiskohustuslase vara, kohustisi ja omakapitali ehk finantsseisundit teatud kuupäeva seisuga (Raamatupidamise seadus, 2002). "Igal aruandeperioodil on alg- ja lõppbilanss". Bilanss on nn bilanss, kui aktiiva ja passiva võrduvad omavahel. Vara moodustab aktiiva ning kohustised ja omakapital moodustab passiva. (Lisson, 2004, lk 24) Kasumiaruanne ehk tulude ja kulude aruanne on raamatupidamisaruanne, mis kajastab raamatupidamiskohustuslase aruandeperioodi tulusid, kulusid ja kasumit või kahjumit ehk finantstulemust (Raamatupidamise seadus, 2002). "Kasumiaruandes tuuakse välja aruandeperioodi puhaskasum". Tehinguid kajastatakse kasumiaruandes tekkepõhiselt. (Lisson, 2004, lk 29)

Eesti raamatupidamise seaduse on kaks kasumiaruande skeemi, milleks on kasumiaruande skeem 1 ja kasumiaruande skeem 2. Kasumiaruande skeem ühe puhul on ärikulud liigitatud olemusepõhiselt ehk siis sisu järgi. Kasumiaruande skeem kahe puhul on aga ärikulud liigitatud otstarbepõhiselt ehk millist otstarvet need täidavad. Raamatupidamise seaduses ei ole välja toodud, millist skeemi keegi kasutama peaks, seega on see vaba valik, kas kasutada skeem ühte või skeem kahte. Kasumiaruande skeemi valimisel tuleks aga lähtuda sellest, milline skeem annab aruande kasutajale parema ülevaate majandustegevuse tulemuse kujunemisest. (Raamatupidamise seadus, 2002)

Rahavoogude aruanne on raamatupidamisaruanne, mis kajastab raamatupidamiskohustuslase aruandeperioodi raha, raha ekvivalentide laekumisi ning väljamakseid ehk rahavoogusid (Raamatupidamise seadus, 2002). “Rahavoogude aruanne näitab erinevatest tegevustest tulenevaid rahavoogusid, s.o raha sisse ja raha välja” (Lisson, 2004, lk 37). Eesti raamatupidamise seaduses on välja toodud kaks rahavoogude aruande koostamise meetodit, milleks on otsene meetod ja kaudne meetod. Otsese meetodi puhul on kõik põhilised laekumiste ja väljamaksete liigid esitatud brutosummadena. Kaudse meetodi korral saadakse seeläbi aruandlusperioodi tulemuseks rahalise seisuga muutus, kui korrigeeritakse aruandeperioodi kasumit mitterahaliste majandustehingute mõju ja ülejäänud bilansiridade muutusega (Raamatupidamise seadus, 2002). Lisson (2004, lk 37) toob välja, et informatsioon, mis avaldatakse rahavoogude aruandes on oluline, et hinnata ettevõtte võimet genereerida raha ekvivalenti ja raha ning luua omanikele lisaväärtust.

Omakapitali muutuste aruanne on raamatupidamisaruanne, mis kajastab raamatupidamiskohustuslase aruandeperioodil toimunud muutusi omakapitalis. Omakapitali muutuste aruandes tuuakse eraldi välja aruandeperioodi kasum ja kahjum, omanike poolt kapitali tehtud sissemaksed ja omanikele tehtud väljamaksed, reservide suurenemised ja vähenemised, arvestuspõhimõtete muutuste mõju ning muud omakapitali kirjeid mõjutanud majandustehingud. (Raamatupidamise seadus, 2002)

Raamatupidamise aastaaruande lisad ja nende hulk on ettevõtte põhiselt erinev. Raamatupidamise aastaaruande lisades on raamatupidamiskohustuslane kohustatud avalikustama finantsaruandluse standardi, mille alusel on raamatupidamise aastaaruanne koostatud. Raamatupidamise aastaaruannet saab koostada lähtudes kas Eesti finantsaruandluse standardist või rahvusvahelise finantsaruandluse standarditest. Lisades

on ka kirjas arvestuspõhimõtted, millest aastaaruande koostamisel lähtuti. Samuti selgitatakse lisades põhjaruannete oluliste kirjete ja nende muutumise kohta aruandeperioodil. Veel on lisades kirjas tegevusjuhtkonna ja kõrgema juhtorgani liikmetele aruandeaastal arvestatud olulised soodustused ja tasud raamatupidamiskohustulase poolt, aruandeaastal töötajatele arvestatud tasu üldsumma ja keskmine töötajate arv, töötamise liikide järgi, ülevaade aruandeaastal mitteturutingimustel eraldatud vahenditest, riigiabist ja nende kasutamisest, raamatupidamiskohustulase sihtasutusest soodustatud isikute nimekirja või viide allikale, mittetulundusühingust raamatupidamiskohustulase liikmete arv juriidiliste ja füüsiliste isikute kaupa ja muu oluline info raamatupidamiskohustulase kohta. (Raamatupidamise seadus, 2002)

Väikeettevõtja peab avalikustama lühendatud raamatupidamise aastaaruandes järgnevalt nimetatud teabe. Peab lisasse kirjutama, et tegemist on lühendatud raamatupidamise aastaaruandega ning see raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Eesti finantsaruandluse standarditega. Samuti peab ka väikeettevõtja aastaaruandes kajastama arvestuspõhimõtteid, mille alusel on aastaaruanne koostatud. (Raamatupidamise seadus, 2002)

Lisades on kirjas olulised eeldused bilansikirjete hindamisel ning nende kirjete saldode muutuste analüüs, bilansiväliste siduvate ja tingimuslike kohustuste kogusumma, tehingud seotud osapooltega. Lisades peab olema ka avalikustatud need kohustised, mille täitmise kohta on andnud tagatise, tagatise liigi ning kirjelduse ettevõtja. Avalikustatud on ka lisades makstud ettemaksed ja antud laenude summad kõrgema juhtorgani liikmetele ja tegevjuhtkonnale. Samuti peab seal olema ka antud laenu maha kandmine või tagasimaksmine või laenust loobumise summa, laenu maksetähtajad, intressimäärad ning olulised tingimused. Lisades on veel ka harvaesinevas suuruses, laadis, summas, olemuses erandlikud tulu ja kulu kirjed, need pikaajalised kohustised, mille tagasimaksmiseni on jäänud rohkem kui viis aastat, immateriaalse ja materiaalse põhivara muutuste kirjeldus rühmade kaupa, pärast bilansipäeva olulised sündmused, oluliste bilansis kajastamata ärilise eesmärgi ning olemuse kirjeldus, keskmine töötajate arv ja selle konsolideeritud finantsaruandeid koostava konsolideeriva üksuse nimi ja registrijärgne asukoht, kuhu väikeettevõtja kuulub. (Raamatupidamise seadus, 2002)

Mikroettevõtja peab avalikustama lühendatud raamatupidamise aastaruande lisades bilansivälise siduvate ja tingimuslike kohustiste kogusumma. Lisades peab olema ka avalikustatud need kohustised, mille täitmise kohta on andnud tagatise, tagatise liigi ning kirjelduse ettevõtja. Avalikustatud on ka lisades makstud ettemaksed ja antud laenude summad kõrgema juhtorgani liikmetele ja tegevjuhtkonnale. Samuti peab seal olema ka antud laenu maha kandmine või tagasimaksmine või laenust loobumise summa, samuti peab seal olema ka laenu maksetähtajad, intressimäärad ning olulised tingimused. (Raamatupidamise seadus, 2002)

Tegevusaruandes antakse ülevaade raamatupidamiskohustuslase tegevusest ja asjaoludest. Tegevusaruanna on oluline raamatupidamiskohustuslase majandustegevuse ja finantsseisundi hindamisel, olulistest sündmustest majandusaastal ning eeldatavatest arengusuundadest. Tegevusaruanne peab sisaldama teavet raamatupidamiskohustuslase välisriigis registreeritud filiaalide olemasolu kohta. Tegevusaruandes on kirjas tegevusvaldkonnad nii peamised tegevusvaldkonnad kui ka kõrval tegevusvaldkonnad, aruandlusaasta jooksul toimunud ning lähitulevikus planeeritavad olulisemad investeeringud, aruandlusaastal ja sellele järgnevatel aastatel olulisi uurimis- ja arendustegevuse projekte ning nendega seotud väljaminekuid, raamatupidamise aastaaruande koostamise hetkel toimunud olulisi sündmusi, mis küll ei kajastu raamatupidamise aastaaruandes, kuid võivad oluliselt mõjutada järgmiste majandusaastate tulemusi. (Raamatupidamise seadus, 2002)

Lõppenud majandusaasta kohta on raamatupidamiskohustuslane kohustatud koostama majandusaasta aruande. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel tuleb lähtuda kümnest alusprintsiipest. Nendeks kümneks alusprintsiipeks on majandusüksuse printsiipe, jätkuvuse printsiipe, arusaadavuse printsiipe, olulisuse printsiipe, järjepidevuse ja võrreldavuse printsiipe, tulude ja kulude vastavuse printsiipe, objektiivsuse printsiipe, konservatiivsuse printsiipe, avalikustamise printsiipe ja sisu ülimuslikkuse printsiipe. (Raamatupidamise seadus, 2002)

Majandusüksuse printsiipe tähendab seda, et raamatupidamiskohustuslane arvestab omanike, töötajate, klientide, kreditoride ja teiste isikute vara, kohustiste ning majandustehingute lahusust oma varast, kohustistest ja majandustehingutest (Raamatupidamise seadus, 2002). Jätkuvuse printsiipe tähendab seda, et raamatupidamiskohustuslane raamatupidamise aruande koostamisel lähtub eeldusest, et

jätkab oma tegevust ning tal ei ole tegevuse lõpetamiseks kavatsust ega vajadust (Kütt, 2009, lk 50). Kui raamatupidamise aruanne ei ole koostatud jätkuvuse printsiipi arvesse võttes, tuleb raamatupidamise aruandesse märkida rakendatud arvestusprintsiip (Raamatupidamise seadus, 2002).

Arusaadavuse printsiip tähendab seda, et raamatupidamise aruandes avalikustatav informatsioon peab olema kasutajale, kellel on raamatupidamise aruande arusaamiseks piisavalt finantsalaseid teadmisi, ülevaatlik ja üheselt mõistetav. Olulisuse printsiip tähendab seda, et raamatupidamise aruandes tuleb kajastada olulist informatsiooni, mis mõjutab raamatupidamiskohustuslase finantstulemust, finantsseisundit ja rahavoogusid. Oluline aruandeinformatsioon on üksnes selline, mille avaldamata jätmise korral mõjutab see aruande kasutajate poolt tehtavaid majandusotsuseid aruande põhjal. Vähem olulist informatsiooni võib majandusaasta aruandes kajastada lihtsustatud viisil. (Raamatupidamise seadus, 2002)

Järjepidevuse ja võrreldavuse printsiip tähendab seda, et raamatupidamise aruande koostamisel tuleb lähtuda varem kasutatud arvestuspõhimõtetest ja esitusviisidest (Kütt, 2009, lk 51). Raamatupidamise aruande koostamisel tohib arvestuspõhimõtteid ja esitusviise muuta üksnes ainult siis, kui see tuleneb raamatupidamise seadusest või kui uus arvestuspõhimõte või esitusviis suurendab finantsinformatsiooni asjakohasust ja tõepärasest esitust (Raamatupidamise seadus, 2002). Tulude ja kulude vastavuse printsiip tähendab seda, et aruandlusperioodil tekkinud tuludest arvestatakse maha üksnes need kulud, mis on seotud selle sama tulu tekkimisega (Kütt, 2009, lk 51). Kui kulud tekivad mingil muul perioodil, kui on tekkinud nendele vastavad tulud siis kajastatakse kulusid samal perioodil, millal on tekkinud nendega seotud tulud (Raamatupidamise seadus, 2002).

Objektiivsuse printsiip tähendab seda, et informatsioon, mis esitatakse raamatupidamise aruandes peab olema usaldusväärne ja neutraalne (Raamatupidamise seadus, 2002). Kütt (2009, lk 52) on arvamisel, et majandusaasta aruannetes peab kajastatud olema üksnes tegelike tehingute ja toimingute objektiivne fikseerimine, sest see annab objektiivse tulemusinfo bilansist ja aruannetest.

Konservatiivsuse printsiip tähendab seda, et raamatupidamise aruanne tuleb koostada kaalutletult ja ettevaatlikult vältimaks tulude ja varade ülehindamist või kulude ja

kohustiste alahindamist. Kuid raamatupidamise aruandes ei ole õigustatud sihilik tulude ja varade alahindamine või kulude ja kohustiste ülehindamine ning varatud reservide tekitamine aruande kasutajate ees. Avalikustamise printsiip tähendab seda, et raamatupidamise aruandes kajastatud informatsioon võimaldab aruande kasutajatel, kellel on piisavalt finantsalaseid teadmisi raamatupidamise aruandest arusaamiseks, saada raamatupidamiskohustuslase kohta tõepäraselt esitatud ja asjakohast finantsinformatsiooni. Sisu ülimuslikkuse printsiip tähendab seda, et majandustehingute kajastamisel raamatupidamise aruandes ja raamatupidamises lähtutakse majandustehingu sisust ka sel juhul, kui see nende juriidilise vormiga ei ühti. (Raamatupidamise seadus, 2002)

Ettevõttele makstavate sihtotstarbeliste toetuste kirjendamist õigesti ja õiglaselt ning tegelikkusele vastavalt majandusaasta aruannetes reguleerib Raamatupidamise Toimkonna juhend (RTJ) 12 Sihtfinantseerimine. Raamatupidamise Toimkonna juhendi 12 Sihtfinantseerimine eesmärgiks on reeglite kehtestamine raamatupidamise aastaaruannetes sihtfinantseerimise kajastamisel Eesti finantsaruandluse standarditest. (Rahandusministeerium, 2018)

Tegevuse sihtfinantseerimist kajastatakse raamatupidamis aastaaruannetes siis tuluna, kui sihtfinantseerimisega seotud tingimused on täidetud ja sihtfinantseerimise saamine ning laekumine on kindel. Saadud sihtfinantseerimine, mille puhul eelpool mainitud tingimused ei ole täidetud, kajastatakse bilansis kohustisena. Vastavalt sellele, millal toimub sihtfinantseerimisega kaasnevate tingimuste täitmine kajastatakse antud kohustist bilansis. Sellest sõltub ka see, kas toetus on bilansis lühi- või pikaajaline kohustis. (Rahandusministeerium, 2018)

Näiteks eraldatakse seakasvatus ettevõttele PRIA poolt 50 000 eurot seakasvatuse tegevuse toetuseks järgneva viie aasta jooksul. Kui seakasvatus ettevõtte ei täida järgneva viie aasta jooksul PRIA toetusega kaasnevaid kriteeriumeid siis kuulub toetus täies ulatuses tagasimaksmisele ja raamatupidamises tuleb seda kajastada nii, et summa, mis on saadud sihtfinantseerimisest, kajastatakse selle laekumisel tulevaste perioodide tuluna. “Sihtfinantseerimine kajastatakse tuluna alles pärast seda, kui kõik sellega kaasnevad tingimused on täidetud (mitte enne viie aasta möödumist)”. Kui aga ettevõtte ei ole mingi perioodi vältel toetusega kaasnevaid kriteeriumeid täitnud, siis kuulub toetus tagasimaksmisele proportsionaalselt perioodiga ning seda tuleb raamatupidamises

kajastada järgnevalt. “Saadud sihtfinantseerimine kajastatakse tuluna proportsionaalselt möödunud ajaga, mille jooksul täideti sellega seotud tingimusi (10 000 eurot aastas, eeldusel, et tingimused on täidetud)”. (Rahandusministeerium, 2018)

Varade sihtfinantseerimise kajastamisel raamatupidamis aastaaruannetes tuleb ettevõttel valida üks kahest arvestuspõhimõttest. Ettevõtte poolt valitud arvestuspõhimõtet tuleb järjepidevalt rakendada kõikide varade sihtfinantseerimisel. Esimese arvestuspõhimõtte kohaselt vara, mis on soetatud sihtfinantseerimise abiga, võetakse tema soetusmaksumuses bilansis arvele ja kajastatakse vastavalt Raamatupidamis Toimkonna juhendile 5 “Materiaalne ja immateriaalne põhivara”. Sihtfinantseerimine, mis on saadud vara soetamiseks, kajastatakse tuluna siis, kui on täidetud tegevuse sihtfinantseerimise all välja toodud kriteeriumid ehk sihtfinantseerimise laekumine ettevõttesse on kindel ja sihtfinantseerimisega seotud tingimused on täidetud. Kui vara on saadud tasuta, siis selle vara soetusmaksumus on tema õiglane väärtus. Teise arvestuspõhimõtte kohaselt võetakse sihtfinantseerimise abil soetatud vara arvele bilansis tema netosummas. Netosetusmaksumus on vara soetusmaksumuses, millest on maha lahutatud sihtfinantseerimise summa, mis oli vara soetamiseks ette nähtud. Soetusmaksumus on null, kui vara on saadud tasuta. Soetatud vara kajastatakse Raamatupidamis Toimkonna juhendi 5 järgi. Varade sihtfinantseerimine võib toimuda kahel viisil. Esiteks võib soetatud vara arve kinni maksta toetav organisatsioon. Teiseks võib toetav organisatsioon maksta rahalise toetuse, mille eest soetatakse vara. See, millise viisi ettevõtja valib, ei mõjuta raamatupidamisarvestust ega ka rahavoogude aruannet. Rahavoogude aruandes tuleb kajastada eraldi nii laekumisi, mis on seotud sihtfinantseerimisega kui ka väljamakseid, mis on seotud põhivara soetamisega. (Rahandusministeerium, 2018)

Kontodele kantakse majandustehingud kahekordse kirjendamise põhimõttel. Raamatupidamislausendiks nimetatakse lausendit, mis näitab kontode deebetit ja krediidit. Korrespondeerivuseks nimetatakse kontode omavahelist seost. Kui ühe konto deebet korrespondeerib teise konto krediidiga siis nimetatakse seda lausendit lihtlausendiks. Majandustehingu kohta, mida kajastatakse kahel kontrol ehk deebet kontrol ja krediid kontrol, koostatakse lihtlausend. (Kodasma, 2006, lk 26)

Näiteks seakasvatuseetevõtjale anti sigade kasvatamiseks hoone ehk tegemist on mitterahalise sihtfinantseerimisega. Koos ekspertidega hindas ettevõtte juhtkond hoone

õiglaseks väärtuseks 250 000 eurot. Kasulik eluiga hoonel on 30 aastat. Tulevikku suunatud tingimusi sihtfinantseerimisega ei kaasnenud. Sõltuvalt sellest, milline arvestuspõhimõtte valiti kajastatakse sihtfinantseerimist hoone kättesaamise kuupäeval. Hoone sihtfinantseerimise kajastamiseks on kaks meetodit. Esiteks on võimalik kajastada hoone sihtfinantseerimist nii, et lausendi deebetis on ehitised summas 250 000 eurot ja lausendi kreditis on tulu sihtfinantseerimisest 250 000 eurot. (vt tabel 2) Sarnaselt ostetud põhivaradele, amortiseeritakse tavakorras hoone kulusse 30 aasta jooksul. (Rahandusministeerium, 2018)

Tabel 2. Hoone sihtfinantseerimise brutomeetod (Rahandusministeerium, 2018; autori koostatud)

Hoone sihtfinantseerimine		
D	Ehitised	250 000
K	Tulu sihtfinantseerimisest	250 000

Teise meetodi puhul loetakse hoone soetusmaksumuseks nulli ja selle hoone üle peetakse bilansivälist arvestust. Näiteks seakasvatus ettevõtte soetab põhivara summas 400 000 eurot ja 50% sellest summast kompenseerib PRIA. Tingimuseks sihtfinantseeringu saamisel on see, et ettevõtte jätkab oma tegevust samas valdkonnas järgmise viie aasta jooksul. Raamatupidamises on võimalik seda kajastada kahte moodi. Esimene variant on järgmine (vt tabel 3):

- põhivara soetamise lausendi deebetis on masinad ja seadmed summas 400 000 eurot ja lausendi kreditis on raha summas 400 000 eurot;
- Sihtfinantseerimise laekumise lausendi deebetis on raha 200 000 eurot ja lausendi kreditis on tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest 200 000 eurot.

Sihtfinantseerimise tingimuste täitmisel viie aasta pärast lausendi deebetis on tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest summas 200 000 eurot ja kreditis on tulu sihtfinantseerimisest summas 200 000 eurot. (vt tabel 3)

Tabel 3. Varade sihtfinantseerimise brutomeetod (Rahandusministeerium, 2018; autori koostatud)

Põhivara soetamine		
D	Masinad ja seadmed	400 000
K	Raha	400 000
Sihtfinantseerimise laekumine		
D	Raha	200 000
K	Tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest	200 000
Sihtfinantseerimise tingimuste täitmine, st viie aasta pärast		
D	Tulevaste perioodide tulu sihtfinantseerimisest	200 000
K	Tulu sihtfinantseerimisest	200 000

Teine variant (vt tabel 4):

- põhivara soetamise lausendi deebetis on masinad ja seadmed summas 400 000 eurot ja lausendi kreditis on raha summas 400 000 eurot;
- kompensatsioonitaotluse aktsepteerimisel toetusest andva organisatsiooni poolt lausendi deebetis on nõuded sihtfinantseerimisest summas 200 000 eurot ja kreditis on masinad ja seadmed summas 200 000 eurot.
- sihtfinantseerimise laekumisel lausendi deebetis on raha summas 200 000 eurot ja kreditis on nõuded sihtfinantseerimisest summas 200 000 eurot.

“Sihtfinantseerimise tulu kajastub aruannetes amortisatsioonikulu vähendusena seotud seadmete kasuliku eluea jooksul” (Rahandusministeerium, 2018).

Tabel 4. Varade sihtfinantseerimise netomeetod (Rahandusministeerium, 2018; autori koostatud)

Põhivara soetamisel		
D	Masinad ja seadmed	400 000
K	Raha	400 000
Kompensatsioonitaotluse aktsepteerimisel toetust andva organisatsiooni poolt		
D	Nõuded sihtfinantseerimisest	200 000
K	Masinad ja seadmed	200 000
Sihtfinantseerimise laekumine		
D	Raha	200 000
K	Nõuded sihtfinantseerimisest	200 000

Võib tekkida olukord, kus saadud sihtfinantseering tuleb sihtfinantseeringu väljastajale tagasi maksta. Sihtfinantseerimise tagastamine tuleb kajastada sellel perioodil, millal sai teatavaks tagastamise vajadus. Ettevõtte peab täitma sihtfinantseeringuga kaasnevaid tingimusi. Enne kui ettevõtte pole sihtfinantseeringuga kaasnevaid tingimusi täitnud ei saa ettevõtte sihtfinantseerimist tuluna kajastada. Kui ettevõtte on juba mingil perioodil sihtfinantseerimist tuluna kajastanud, kuna juhtkonna arvates oli ettevõtte sihtfinantseeringuga seatud tingimused täitnud, kuid siiski ilmneb järgnevatel perioodidel, et sihtfinantseering tuleb tagasi maksta, siis kajastatakse sihtfinantseeringu tagastamise mõju kuluna perioodis, millal tagastamise vajadus tekkis. Lühidalt öeldes ei korrigeerita eelmiste perioodide võrdlusandmeid. (Rahandusministeerium, 2018)

Nii rahalise kui ka mitterahalise varade sihtfinantseerimise tagastamist, mida kajastati netomeetodil, kajastatakse järgnevalt. Bilansilist põhivara väärtust suurendatakse summani, mis oleks põhivara jääkväärtus tagastamise hetkeks, kui algselt oleks seda kajastatud tema soetusmaksumusena. “Juhul kui sellest ei piisa tagastamisele kuuluva summa katmiseks, kajastatakse seda ületavat osa perioodikuluna”. (Rahandusministeerium, 2018)

Kokkuvõtvalt selgub, et sihtotstarbelise toetuse kajastamiseks majandusaasta aruandes ei piisa ainult majandusaasta aruande mõiste välja toomisest. Majandusaasta aruande mõistmiseks tuleb anda ülevaade majandusaasta aruande olemusest. Majandusaasta on ettevõtte aruandlusperiood, mille kohta koostatakse majandusaasta aruanne. Majandusaasta aruanne koosneb kahest aruandest, milleks on raamatupidamise aastaaruanne ja tegevusaruanne. Raamatupidamise aastaaruande avaldamise ja koostamise eesmärk on anda aruande kasutajale asjakohast ning tõepäraselt esitatud informatsiooni raamatupidamiskohustuslase finantsseisundi, -tulemuse ja rahavoogude kohta. Raamatupidamise aastaaruanne koosneb põhiaruannetest ning lisadest. Põhjaruanneteks on bilanss, kasumiaruanne, rahavoogude aruanne ja omakapitali muutuste aruanne. Lähtudes RTJ 12 tuleb sihtfinantseerimist kajastada majandusaasta aruandes. Sihtfinantseeringu kajastamist majandusaasta aruandes tuleb teha õigesti ja õiglaselt ning lähtudes ettevõtte poolt valitud meetoditest, mis on kirjas.

2. VALITSUSEPOOLSE ABI ESILE TOOMINE MAJANDUSAASTA ARUANDES

2.1. Valitsusepoolse abi esile toomine raamatupidamises

Valitsusepoolt pakutav sihtfinantseerimine on kriisi olukorras väga oluline. Toetuste saamine on vajalik, et seakasvatajal oleks võimalik jätkata oma majandustegevusega. Kahjuks ei jätku aga kõigele taotlejatele toetusi ning tehakse kindel valik, kes saavad toetust ja kes mitte. Sageli eelistatakse suurema tootlikkusega ettevõtteid ning väiksemad ettevõtted jäävad tahaplaanile. Urmas Kruuse, endine põllumajandusminister, kinnitab eelpool olevat (Sarv & Karell, 2018). Selleks, et anda ülevaade valitsusepoolse abi esile toomisest majandusaasta aruannetes ja raamatupidamises, tuleb kindlaks teha, kes seitsmest ettevõtjast on saanud sigade Aafrika katku leevendamiseks toetusi, milliste toetustega on tegemist ning kas toetuse saajad on korrektselt kajastanud toetusi majandusaasta aruannetes.

Analüüsitud on seitsme seakasvatajast ettevõtja majandusaasta aruandeid. Seitse ettevõtjat pärinevad Liset Kuusiku lõputööst “Sigade Aafrika katku tekitatud kahju Eesti seakasvatajatele”. Nendeks seitsmeks ettevõtjaks on Nukike OÜ, Rakvere Farmid AS, Heko Põld OÜ, Kaubi Farmid OÜ, Kopra Karjamõis OÜ, Mahetooted OÜ ja Postrum OÜ.

Selleks, et teada saada valitsusepoolse abi esile toomise korrektsust raamatupidamises, tuleb välja selgitada, kes analüüsitavatest seitsmest seakasvatajast on saanud sigade Aafrika katku leevendamiseks toetusi. Esmalt analüüsitakse ettevõtjate majandusaasta aruandeid ning selgitatakse välja majandusaasta aruannete põhjal, kes ettevõtjatest on sigade Aafrika katku toetusi saanud. Analüüsitud on 2015. aasta ja 2016. aasta majandusaasta aruandeid. Seitsme seakasvataja majandusaasta aruanded on võetud Riiklike Registrite ja Infosüsteemide Keskusest (vt lisa 1).

Esmakordselt diagnoositi sigade Aafrika katk Eestis 8. septembril, mil Valgamaal Hummulis leiti surnud metssiga. Esmakordselt kodusigade seas diagnoositi Veterinaar- ja Toiduameti poolt sigade Aafrika katku juhtum 21. juulil 2015 aastal. (Maaeluministerium, 2018)

Seega 2014. aasta majandusaasta aruandeid ei analüüsita sest, esimene sigade Aafrika katku juhtum kodusigadel leidis Eestis aset 21. juuli 2015. aastal ning alles peale seda hakati välja maksma sigade Aafrika katku toetusi. Samuti ei analüüsita ka 2017. aasta majandusaasta aruandeid, sest 2017. aasta majandusaasta aruannete esitamise tähtaeg ei ole töö koostamise ajal saabunud.

Tabel 5. Toetuste kirjendamine analüüsitava 2015. ja 2016. majandusaasta aruandes (autori koostatud lisa 1 alusel)

Ettevõtja	2015. aastal	2016. aastal
Nukike OÜ	EI	JAH
Rakvere Farmid AS	JAH	JAH
Heko Põld OÜ	JAH	JAH
Kaubi Farmid OÜ	JAH	EI
Kopra Karjamõis OÜ	JAH	JAH
Mahetooted OÜ	JAH	JAH
Postrum OÜ	JAH	EI

Seitsme seakasvatajast ettevõtja 2015. aasta ja 2016. aasta majandusaasta aruannete analüüsi tulemusena selgus, et 2015. aastal said kuus ettevõtjat toetusi. 2016. aastal said toetusi viis ettevõtjat, mis on ühe ettevõtja võrra vähem, kui 2015. aastal. Kui võrrelda mõlema 2015. aasta ja 2016. aasta analüüsi tulemusi, siis selgub, et kõik seitse seakasvatajast ettevõtjat on saanud toetusi. Analüüsides nii 2015. aastat kui ka 2016. aastat selgus, et seitsmest neli seakasvatajast ettevõtjat on saanud mõlemal aastal toetusi. (vt tabel 5)

Analüüsides toetuse saanud kuue seakasvatajast ettevõtja 2015. aasta majandusaasta aruandeid selgus, et toetust saadi kogusummas kokku 2 006 852 eurot. Analüüsi tulemusena selgus veel, et mitte ükski analüüsitud kuuest ettevõtjast ei ole saanud toetust kajastanud kasumiaruandes ega ka tegevusaruandes. Kuuest analüüsitud ettevõtjast kaks kajastasid toetusi rahavoogude aruandes. Kõik kuus analüüsitud ettevõtjat kajastasid toetust lisades. (vt tabel 6)

Tabel 6. Toetuste kirjendamine aruannetes analüüsitavate 2015 aasta aruannetes (autori koostatud lisa 1 alusel)

Ettevõtja	KA*	RV**	TA***	L****
Rakvere Farmid AS	EI	EI	EI	JAH
Heko Põld OÜ	EI	EI	EI	JAH
Kaubi Farmid OÜ	EI	JAH	EI	JAH
Kopra Karjamõis OÜ	EI	EI	EI	JAH
Mahetooted OÜ	EI	JAH	EI	JAH
Postrum OÜ	EI	EI	EI	JAH

KA* kasumiaruanne

RV** rahavoogude aruanne

TA*** tegevusaruanne

L**** lisad

Analüüsis Rakvere Farmid AS 2015. aasta majandusaasta aruandeid, selgus, et lisas 18 muu äritulu all on välja toodud tulu sihtfinantseerimisest summas 680 000 eurot. Samuti oli lisas toodud tabeli alla kirjutatud, et 2014. aastal ja 2015. aastal laekus PRIA-st sigade eritoetus, mida makstakse aruandeaasta 1. mai sisuga registris registreeritud sigade kohta. Rohkem antud toetust teistes Rakvere Farmid AS 2015. aasta majandusaasta aruannetes välja polnud toodud ega lahti kirjutatud, mistõttu on keeruline järeldada, kas antud toetus oli sigade Aafrika katkuga seotud või mitte. (vt lisa 1)

Heko Põld OÜ 2015. aasta majandusaasta aruandeid analüüsis, selgus, et lisas 14 muu äritulu all on välja toodud tulu sihtfinantseerimisest summas 170 277 eurot. Rohkem antud toetust teistes Heko Põld OÜ 2015. aasta majandusaasta aruannetes välja polnud toodud ega lahti kirjutatud, mistõttu jääb selgusetuks, kas antud toetus oli üldse seotud sigade või sigade Aafrika katkuga. (vt lisa 1)

Analüüsis Kaubi Farmid OÜ 2015. aasta majandusaasta aruandeid, selgus, et rahavoogude aruandes oli kajastatud toetust laekumised sihtfinantseerimisest all summas 528 117 eurot. Samuti oli toetust kajastatud ka lisas 7 muu äritulu all, samas summas nagu seda oli tehtud ka rahavoogude aruandes. Kasumiaruandes ja tegevusaruandes toetust aga kajastatud polnud. Samuti ei olnud toetust kuskil lahti kirjutatud, mistõttu jääb selgusetuks, kas toetus oli üldse seotud sigadega või sigade Aafrika katkuga. (vt lisa 1)

Kopra Karjamõis OÜ 2015. aasta majandusaasta aruandeid analüüsid, selgus, et lisas 15 muu äritulu all on välja toodud tulu sihtfinantseerimisest summas 142 170 eurot. Rohkem antud toetust teistes Kopra Karjamõis OÜ 2015. aasta majandusaasta aruannetes välja polnud toodud ega lahti kirjutatud, mistõttu on keeruline järeldada, kas antud toetus oli üldse seotud sigade või sigade Aafrika katkuga. (vt lisa 1)

Analüüsid Mahetooded OÜ 2015. aasta majandusaasta aruandeid, selgus, et toetust on kajastatud bilansis pikaajaliste kohustiste all summas 60 249 eurot. Samuti oli toetus kajastatud rahavoogude aruandes laekumine sihtfinantseerimisest all summas 157 228 eurot. Toetust on ka kajastatud lisas 14 muude äritulude all summas 106 846 eurot. Kuna bilansis, rahavoogude aruandes ja lisades välja toodud toetuste summad on väga erinevad ning kasumiaruandes ega ka tegevusaruandes toetuste sisu ei olnud lahti seletatud on keeruline aru saada, mis toetustega on tegemist ning kas need toetused on seotud sigadega või sigade Aafrika katkuga. (vt lisa 1)

Postrum OÜ 2015. aasta majandusaasta aruandeid analüüsid selgus, et lisas 7 muu äritulu all on välja toodud seakasvatuse eritoetus summas 10 000 eurot ja katku kahju hüvitamine summas 151 965 eurot. Toetust polnud välja toodud kasumiaruandes, rahavoogude aruandes ega ka tegevusaruandes, kuid toetuse nimetusest võib eeldada, et katku kahju hüvitamine summas 151 965 eurot on seotud sigade Aafrika katkuga. (vt lisa 1)

Analüüsid toetuse saanud viie seakasvatajast ettevõtja 2016. aasta majandusaasta aruandeid selgus, et toetust saadi kogusummas kokku 4 842 044 eurot ehk poole rohkem, kui 2015. aastal. Analüüsi tulemusena selgus ka, et mitte ükski analüüsitud viiest ettevõtjatest ei ole saanud toetust kajastanud kasumiaruandes ega ka tegevusaruandes. Viiest analüüsitud ettevõtjast üks kajastasid toetusi rahavoogude aruandes. Kõik viis analüüsitud ettevõtjat kajastasid toetust lisades. (vt tabel 7)

Analüüsid Nukike OÜ 2016. aasta majandusaasta aruandeid selgus, et lisas 8 muu äritulu all on välja toodud sihtfinantseerimine summas 195 650 eurot ja 458 093 eurot see tähendab sihtfinantseerimine põhivarade soetamiseks summas 658 743 eurot. Teistes aruandeposades toetust välja polnud toodud, mistõttu on keeruline hinnata kas toetus, mida oli kajastatud on sigade Aafrika katkuga seotud või mitte. (vt lisa 1)

Tabel 7. Toetuste kirjendamine analüüsitava 2016 aasta aruannetes (autori koostatud lisa 1 alusel)

Ettevõtja	Kasumi aruanne	Rahavoogude aruanne	Tegevus aruanne	Lisad
Nukkike OÜ	EI	EI	EI	JAH
Rakvere Farmid AS	EI	EI	EI	JAH
Heko Põld OÜ	EI	JAH	EI	JAH
Kopra Karjamõis OÜ	EI	EI	EI	JAH
Mahetooted OÜ	EI	EI	EI	JAH

Analüüsis Rakvere Farmid AS 2016. aasta majandusaasta aruandeid, selgus, et lisas 18 muu äritulu all on välja toodud tulu sihtfinantseerimisest summas 960 000 eurot. Samuti oli lisas toodud tabeli alla kirjutatud, et 2015. aastal laekus PRIA-st sigade eritoetus, mida makstakse aruandeaasta 1. mai sesuga registris registreeritud sigade kohta. 2016. aastal laekus sigade heaolu toetus ning on arvestatud saadaolev sigade eritoetus. Rohkem antud toetust teistes Rakvere Farmid AS 2016. aasta majandusaasta aruannetes välja polnud toodud ega lahti kirjutatud, mistõttu on keeruline järeldada, kas antud toetus oli sigade Aafrika katkuga seotud või mitte. (vt lisa 1)

Heko Põld OÜ 2016. aasta majandusaasta aruandeid analüüsis, selgus, et rahavoogude aruande all on välja toodud laekumised sihtfinantseerimisest summas 384 760 eurot. Lisas 13 muu äritulu all on välja toodud tulu sihtfinantseerimisest summas 172 814 eurot. Rohkem antud toetust teistes Heko Põld OÜ 2016. aasta majandusaasta aruannetes välja polnud toodud ega lahti kirjutatud, mistõttu jääb arusaamatuks, kas antud toetus oli üldse seotud sigade või sigade Aafrika katkuga. (vt lisa 1)

Kopra Karjamõis OÜ 2016. aasta majandusaasta aruandeid analüüsis, selgus, et lisas 15 muu äritulu all on välja toodud tulu sihtfinantseerimisest summas 189 456 eurot. Rohkem antud toetust teistes Kopra Karjamõis OÜ 2016. aasta majandusaasta aruannetes välja polnud toodud ega lahti kirjutatud, mistõttu on keeruline järeldada, kas antud toetus oli üldse seotud sigade või sigade Aafrika katkuga. (vt lisa 1)

Analüüsis Mahetooted OÜ 2016. aasta majandusaasta aruandeid, selgus, et toetust on kajastatud bilansis pikaajaliste kohustiste all summas 60 249 eurot, samas summas, mis 2015. aastal. Rohkem antud toetust teistes Mahetooted OÜ 2016. aasta majandusaasta

aruannetes välja polnud toodud, mistõttu jääb arusaamatuks, kas antud toetus on seotud üldse sigadega või sigade Aafrika katkuga. (vt lisa 1)

Kuna seitsme seakasvatajast ettevõtja majandusaasta aruannetest selgusid toetuste saajad, kuid ei selgunud, millise toetusega on tegemist ning kas kirjendatud toetus on sigade Aafrika katkuga seotud, siis analüüsitakse PRIA kodulehel olevaid sigade Aafrika katkuga seotud toetusi ning tehakse kindlaks, kes analüüsitavatest seitsmest seakasvatajast on saanud PRIA poolt sigade Aafrika katku toetusi.

Analüüsitakse ainult PRIA kodulehel olevaid sigade Aafrika katkuga seotud toetusi, sest PRIA oli ainuke, kes maksis välja sigade Aafrika katkuga seotud toetuseid. Toetuste andmed saadi Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti internetileheküljelt loomakasvatustoetuste alt. Analüüsitud on 2015. aastal ja 2016. aastal välja makstud PRIA toetuseid, mis on seotud sigade Aafrika katkuga ning mis kajastuvad ka Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti internetilehekülgedel. Seega 2014. aastal välja makstud PRIA toetusi ei analüüsita sest, esimene sigade Aafrika katku juhtum kodusigadel leidis Eestis aset 21. juuli 2015. aastal. Samuti ei analüüsita ka 2017. aastal välja makstud PRIA toetusi, mis on seotud sigade Aafrika katkuga, sest need toetused kajastuvad 2017. aasta majandusaasta aruandes, mille esitamise tähtaeg ei ole töö koostamise ajal saabunud.

2015. aastal maksis PRIA välja kakskümmend üks loomakasvatustoetust, millest viis toetust oli otseselt seotud seakasvatusega ja sigadega (vt tabel 8).

Tabel 8. PRIA toetused aastal 2015 ja 2016 seakasvatajatele (Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni amet, 2018; autori koostatud)

Aasta	Toetuse nimetus
2015	Loomakasvatusektori põllumajandustootja erakorraline toetus 2015
2015	Põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetus 2015 teine voor (seakasvatajad)
2015	Väikeste põllumajandusettevõtete arendamise toetus (MAK 2014-2020 meede 6.3) 2015 II. Talitusvoor (seakasvatajad)
2015	Loomade heaolu toetus (MAK 2014-2020 meede 14.1) 2015
2015	Põllumajandusloomade aretustoetus 2015
2016	Loomade heaolu toetus (MAK 2014-2020 meede 14.1) 2016

Nendest viiest toetusest olid aga sigade Aafrika katkuga seotud kaks toetust, milleks olid “Põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetus 2015 teine voor (seakasvatavad)” ja “Väikeste põllumajandusettevõtete arendamise toetus (MAK 2014-2020 meede 6.3) 2015 II. Talitusvoor (seakasvatavad)” (Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni amet, 2018).

2016. aastal maksis PRIA välja viisteist loomakasvatustoetust, millest üks toetus oli seakasvatuse ja sigadega seotud. 2016. aastal PRIA sigade Aafrika katkuga seotud toetusi välja ei maksnud (Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni amet, 2018; vt tabel 8).

Analüüsi tulemusena selgus, et “Põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetus 2015 teine voor (seakasvatavad)” maksti 33-le ettevõtjale. Eraldatud toetuse kogusumma oli 4 187 582 eurot. Toetuse saajate hulgas olid ka kaks seitsmest analüüsitavast ettevõtjast. Nendeks ettevõtjateks olid OÜ Heko Põld ja OÜ Nukike. OÜ Heko Põld sai Põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetust summas 384 760 eurot. OÜ Nukike sai Põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetust summas 496 623 eurot ehk 111 863 eurot rohkem kui sai OÜ Heko Põld. (vt tabel 9)

Tabel 9. Välja makstud PRIA toetused (PRIA, 2018; autori koostatud)

Ettevõtja	Toetuse nimetus	Toetuse summa
OÜ Heko Põld	Põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetus 2015 teine voor (seakasvatavad)	384760,00
OÜ Nukike	Põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetus 2015 teine voor (seakasvatavad)	496623,00

Analüüsi tulemusena selgus, et “Väikeste põllumajandusettevõtete arendamise toetus (MAK 2014-2020 meede 6.3) 2015 II. Talitusvoor (seakasvatavad)” toetuse saajate hulgas ei olnud aga mitte ühtegi seitsmest analüüsitavast ettevõtjast. (Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni amet, 2018)

Raamatupidamiskohustuslasest seakasvataja peab valitsusepoolt saadus sihtfinantseerimist kajastama korrektselt raamatupidamisest ning majandusaasta aruannetes (vt alapeatükk 1.2).

Lähtuvalt eelpoolt toodust on võimalik analüüsida kahe ettevõtja (OÜ Heko Põld ja OÜ Nukike) majandusaasta aruandeid, kuna PRIA on neile välja maksnud “Põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetus 2015 teine voor (seakasvatajad)” toetust (Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni amet, 2018).

Analüüsitud on kahe ettevõtja, kes said Põllumajandus Registrite ja Informatsiooni Ametilt põllumajandusettevõtete tulemuslikkuse parandamise investeeringutoetust, 2015 ja 2016 aasta majandusaasta aruandeid (vt lisa 1). Need kaks ettevõtjat pärinevad Liset Kuusiku lõputööst “Sigade Aafrika katku tekitatud kahju Eesti seakasvatajatele”. Need kaks ettevõtjat on OÜ Heko Põld ja OÜ Nukike.

OÜ Heko Põld 2016. majandusaasta aruandes on arvestuspõhimõtete all välja toodud, et ettevõtja kajastab sihtfinantseerimist netomeetodil. Varade sihtfinantseerimise puhul võetakse soetatud vara arvele soetusmaksumus, millest on lahutatud sihtfinantseerimisel saadud summa. Tegevuse sihtfinantseerimist kajastatakse tuluna sellel perioodil, millal leidis aset selle tuluga seotud kulu. Sihtfinantseerimist ei kajastata ennem tuluna, kui puudub piisav kindlus, et sihtfinantseerimine laekub ja ettevõtte vastab sihtfinantseerimisega seotud kriteeriumitele. Eraldistes või potentsiaalsete kohustistena kajastatakse aruandes sihtfinantseerimisega kaasnevaid võimalikke kohustisi. (vt lisa 1)

Osaühing Nukike majandusaasta aruandeid analüüsid selgus, toetuse kajastamine on jäänud arusaamatuks. 2015. aasta majandusaasta aruande arvestuspõhimõtetes, on välja toodud, et põhivara sihtfinantseerimise puhul võetakse ettevõttes põhivara arvele ostuhinnas ehk siis OÜ Nukike kasutab brutomeetodit varade sihtfinantseerimise puhul. PRIA poolt välja makstavat toetust, ei ole kajastatud tegevusaruandes ja rahavoogude aruandes. Kasumiaruandes on toetust kajastatud muu äritulu all, kuid vales summas. (vt lisa 1)

OÜ Heko Põld 2016. aasta majandusaasta aruannete analüüsi tulemusena selgus, et PRIA poolt välja makstavat toetust ei ole kajastatud tegevusaruandes, kasumiaruandes ja lisades. Toetus oli kajastatud rahavoogude aruandes välja makstavas väärtuses ehk 384 760 eurot. Rahavoogude aruandes oli toetust kajastatud rahavood investeerimistegevusest all ning laekumised sihtfinantseerimisest summas 384 760 eurot, samas summas nagu PRIA selle

ka välja maksis. Aruande lisades toetust üheselt ei kajastatud. Lisa 13 oli tulu sihtfinantseerimises summas 172 814 eurot, kuid päritolu lisatud ei olnud. (vt tabel 10)

Tabel 10. Toetuste saajate majandusaasta aruande informatsioon (autori koostatud lisa 2, 3 ja 4 alusel)

Ettevõtja	OÜ Heko Põld	OÜ Nukkike	OÜ Nukkike
Toetuse summa	384 760	496 623	496 623
Toetuse summa majandusaasta aruandes	384 760	467 780	458 093/ 187 827
Vahe	0	1 843	38 530/ 281 796
Kajastamine kasumiaruandes	EI	JA	EI/ JA
Kajastamine rahavoogude aruandes	JA →laekumine sihtfinantseerimisest	EI	Aruanne puudub
Kajastamine tegevusaruandes	EI	EI	EI
Kajastamine lisades	Lisa 13→ muud äritulud→tulu sihtfinantseerimisest summas 172 814	Lisa 17 →Muud äritulud →Dotatsioonid	Lisa 11 →Muud äritulud →Dotatsioonid Lisa 8 →Sihtfinantseerimine →Sihtfinantseerimine PRIA-st Teraviljakäitluskompleks
Majandusaasta	2016	2015	2016

OÜ Nukkike lisas number 17 on muu äritulu all välja toodud dotatsioonid summas 467 780 eurot. PRIA poolt välja makstud summa oli aga 496 623 eurot, see tähendab seda, et PRIA poolt välja makstava toetuse ja aruandes välja toodud toetuse summa vahe on 28 843 eurot (vt tabel 10).

2016. aasta majandusaasta aruande arvestuspõhimõtted, on välja toodud, et tegevuse sihtfinantseerimist kajastatakse siis tuluna, kui sihtfinantseerimisega seotud nõuded on täidetud ja kui sihtfinantseerimine muutub sisse nõutavaks. Kui sihtfinantseerimise nõuded ei ole täidetud kajastatakse seda sihtfinantseeringut bilansis kohustisena. Põhivara

sihtfinantseerimisel lähtub OÜ Nukike netomeetodist ehk põhivara võetakse arvele ostuhinnas, millest on maha arvatud sihtfinantseeringu summa (vt tabel 10).

2016. aasta majandusaasta aruannete analüüsi tulemusena selgus, et PRIA poolt välja makstavat toetust, ei ole kajastatud tegevusaruandes ja rahavoogudes. Kasumiaruandes on toetus kajastatud vales summas. Aruande lisa 8 on välja toodud sihtfinantseerimine summas 195 650 eurot ja summas 458 093 eurot. Kui võtta aluseks lisa 8 kirjendatud summa 458 093 eurot, mis on ligilähedane PRIA poolt välja makstud summale ehk 496 623 eurot, siis jääb toetuste vaheks 38 530 eurot. Lisas kajastatud summasi ei ole 2016 aasta kasumiaruandes. Samas lisa 11 muu tulu all olev dotatsioon summas 187 827 eurot, kui seda arvestada siis oleks vahe veel suurem. (vt tabel 10)

Kokkuvõtvalt selgub, et valitsuse poolt pakutav sihtfinantseerimine kriisi olukorras on oluline. Toetuste saamine on vajalik selleks, et seakasvatajal oleks võimalik jätkata oma majandustegevusega. Analüüsitud seitsmest ettevõtjast, kes 2015. aastal hukkasid sead seoses sigade katkuga said PRIA-lt sigade Aafrika katkuga seotud toetusi ainult kaks. Toetuste saajate majandusaasta aruandeid analüüsid selgus, et nad ei ole kirjendanud toetust nii nagu sihtfinantseeringu kirjendamisreeglid sätestavad. Töökoostaja on arvamusel, et toetuse väljastajad peavad kontrollima, kas toetuste saajad sihtfinantseeringuid majandusaasta aruandes kirjendavad.

2.2. Sigade Aafrika katku toetuste saajate tegutsemine seakasvatus valdkonnas

PRIA poolt väljamakstavate toetuste eesmärk on arendada ja toetada Eesti põllumajandust. Sigade Aafrika katku kahju korvamiseks makstavate toetuste eesmärgid jagunevad kaheks. Esmaseks eesmärgiks on toetada seakasvatajaid, et nende majandustegevus jääks püsima ning Eesti inimesed saaksid süüa kodumaist sealiha. Kui aga seakasvataja on otsustanud oma majandustegevuse seakasvatajana lõpetada siis teiseks eesmärgiks on see, et endine seakasvataja jääks ikkagi põllumajandussektorisse edasi tegutsema ning valiks mõne muu põllumajandus haru, millega tegeleda. Muuks põllumajandusharuks võib-olla näiteks taimekasvatus, metsandus või kalandus.

Järgnevalt analüüsitakse seitsme seakasvatajast ettevõtjat majandusaasta aruandes kirjendatud informatsiooni. Seitsme seakasvatajast ettevõtja valik lähtub Liset Kuusiku lõputööst “Sigade Aafrika katku tekitatud kahju Eesti seakasvatajatele”, sest alles nüüd on võimalik kontrollida, kas need seitse seakasvatajat jätkasid on majandustegevust seakasvatajatena või on oma majandustegevust muutnud. Need seitse ettevõtjat on Nukike OÜ, Rakvere Farmid AS, Heko Põld OÜ, Kaubi Farmid OÜ, Kopra Karjamõis OÜ, Mahetooted OÜ ja Postrum OÜ.

Selleks, et teada saada seakasvataja valdkonnapõhist jätkusuutlikust, tuleb välja selgitada, kes analüüsitavatest seitsmest seakasvatajast jätkavad oma majandustegevust seakasvatajana. Selleks, et välja selgitada, kes analüüsitavatest seitsmest seakasvatajast jätkavad oma majandustegevust seakasvatajana, tuleb analüüsida seakasvatajate majandusaasta aruannete tegevusaruannet. Järgnevalt analüüsitakse Nukike OÜ, Rakvere Farmid AS, Heko Põld OÜ, Kaubi Farmid OÜ, Kopra Karjamõis OÜ, Mahetooted OÜ ja Postrum OÜ jätkusuutlikkust seakasvatajana. Analüüsi tulemuste saamiseks on kasutatud ettevõtja majandusaasta aruannete tegevusaruannet. Seitsme ettevõtja seakasvatajana jätkamist analüüsiti 2014. aasta kuni 2016. aasta majandusaasta tegevus aruannete põhjal ja ühe ettevõtja puhul analüüsiti 2015. aasta kuni 2016. aasta majandusaasta tegevus aruannete põhjal, põhjusel, et ettevõtte 2014. aasta majandusaasta aruanne puudus. Selleks ettevõtteks oli Postrum OÜ, kellel 2014. aasta majandusaasta aruanne puudus.

Analüüsiti seitsme seakasvataja majandusaasta aruannete tegevusaruannet. Seakasvatajad pärinevad Liset Kuusiku lõputööst “Sigade Aafrika katku tekitatud kahju Eesti seakasvatajatele”. Seakasvatajate majandusaasta aruanded saadi Äriregistrist. Analüüsitud oli 2014. aasta kuni 2016. aasta majandusaasta aruande tegevusaruandeid. Kõikide seakasvatajate kolme majandusaasta aruande tegevusaruannete analüüsimiseks kulus aega viis tundi.

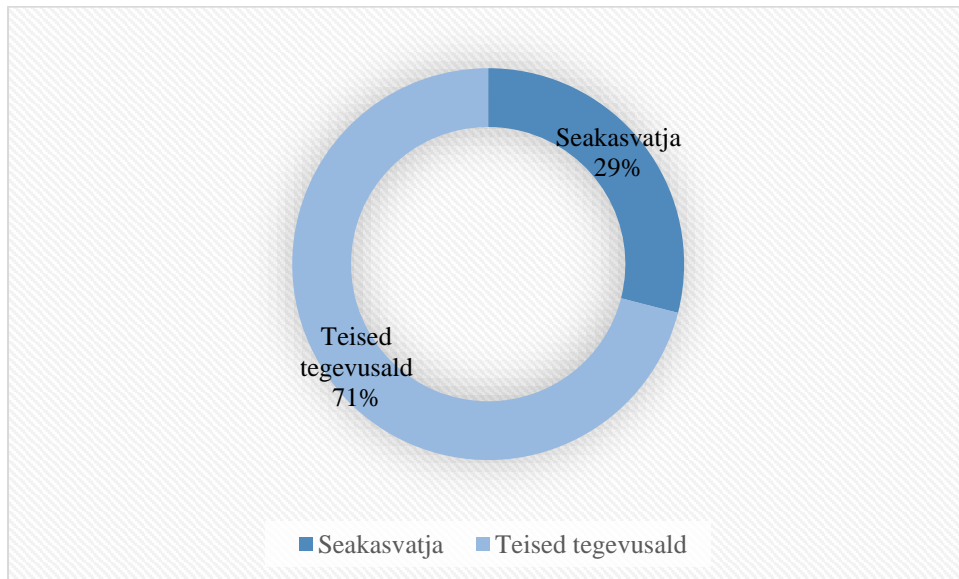
Tegevusaruande analüüsi tulemusena selgus, et 2016. aastaks on seakasvatusega jätkanud kaks seakasvatajat, nendeks seakasvatajateks on Rakvere Farmid AS ja OÜ Kaubi Farmid. Kõigil seitsmel seakasvatajal oli rohkem, kui üks tegevusala. Kõige rohkem tegevusalasid oli Kaubi Farmid OÜ-1. Viiel ettevõtjal oli 1-3 tegevusala ning kahel ettevõtjal oli 3-8 tegevusala. Viis ettevõtjat, kes ei jätkanud peale sigade Aafrika katku oma põhitegevust seakasvatajana, tegelevad peale sigade Aafrika katku põllumajandusega. (vt tabel 11)

Tabel 11. Ettevõtjate põhitegevusala majandusaasta tegevusaruannetes (autori koostatud lisa 2 alusel)

Ettevõtja	Põhitegevusala	Majandusaasta
OÜ Nukike	sealiha tootmine ja müük	2014-2015
	taimekasvatus	2016
AS Rakvere Farmid	sealiha tootmine ja müük	2014-2016
OÜ Heko Põld	teravilja-, rapsi- ja seakasvatus	2014
	teravilja- ja rapsikasvatus	2015-2016
OÜ Kaubi Farmid	tõuloomakasvatus põllumajandussaaduste tootmine ümbertöötlemine ost ja müük põllumajandusloomade söötmissalaste uuringute teostamine põllumajanduslike teenuste osutamine transporditeenuste osutamine Spetsialiseerunud ristanpõrsaste tootmisele	2014
	Puudub	2015-2016
OÜ Kopra Karjamõis	põllumajanduslik tootmine võsa- ja metsaraie köögi- ja juurviljakasvatusega lamba, sea- ja linnukasvatusega liha realiseerimisega lihaturul	2014
	põllumajanduslik tootmine võsa- ja metsaraie köögi- ja juurviljakasvatusega lamba- ja linnukasvatusega liha realiseerimisega lihaturul	2015-2016
OÜ Mahetooted	mahepõllumajanduslik sea- ja teraviljakasvatus	2014
	mahepõllumajanduslik teraviljakasvatus	2015-2016
OÜ Postrum	segapõllumajandus (taime- ja loomakasvatus) põhitegevusala seakasvatus	2015
	segapõllumajandus	2016

Majandusaasta aruannete analüüsimise tulemusena selgus, et analüüsitud seitsmest ettevõttest kaks ehk 29% kogu seitsmest seakasvatavast jätkasid peale sigade Aafrika katku seakasvatusega ülejäänud viis ettevõtjat ehk 71% kõigist seitsmest seakasvatavast

lõpetasid seakasvatuse, kuid jätkavad majandustegevust teistes põllumajandusharudes. (vt joonis 1)

Joonis 1. Analüüsitud ettevõtjatest seakasvatajad aastal 2016 (autori koostatud tabel 11 alusel)

Viis ettevõtet lõpetasid seakasvatusega tegelemise põhjusel, et sigade Aafrika katk on toonud kaasa endaga palju kulutusi ning ettevõtjad ei ole majanduslikult suutlikud seakasvatusega tegelemist jätkata. (vt joonis 1)

Analüüsist selgus, et seitsmest analüüsitud ettevõtjast kaks jätkasid seakasvatusega. Selgitamaks välja kas ettevõtjad oleksid jätkusuutlikud, teostatakse analüüsis olevate ettevõtjate jätkusuutlikkuse analüüs. Arvutatakse välja jätkukasvumäär ja tegelik jätkukasv. Teostatakse seitsme seakasvataja jätkusuutlikkuse analüüs, arvutatakse jätkusuutlikus kahe valemi abil, milleks on jätkukasvumäär ja tegelik jätkukasv (vt valem 1 ja 2).

Jätkusuutlikkuse analüüsi teostamiseks on kasutatud jätkukasvumäära, mis näitab ettevõtte läbimüügi prognoosi. Ettevõtte läbimüügi prognoosimiseks kasutatakse jätkukasvumäära arvutamist. Teatud tingimustel näitab jätkukasvumäär ettevõtte müügikäibe potentsiaalset juurdekasvu. Jätkukasvumääraga (g) saab arvutada netokäibe potentsiaalset juurdekasvu firma sisemiste finantsallikate arvel. (Tearu & Krumm, 2005, lk 188) Jätkukasvumäär

prognoosib ettevõtte kasvu. Kahe valemi arvutamine on oluline, et välja selgitada, kas ettevõtte on suutnud raha juurde toota ja on edukam või mitte.

Jätkukasvumäära saab arvutada järgmise valemiga (Teearu & Krumm, 2005, lk 190):

$$g = \frac{M(1-d)(1+\frac{D}{E})}{\frac{A}{S} - [M(1-d)(1+\frac{D}{E})]} \quad (1)$$

kus **g** on jätkukasvumäär

A/S on varade ja müügi suhe

M= NI/S on puhaskasumi ja müügi suhe

d on säilitatava tulu määra ja puhaskasumi suhe

D/E on koguvõla ja omakapitali suhe

Tegelik jätkukasv on väiksem, kui jätkukasvumäär, mis peab olema suurem, kui ettevõtte tegelikust jätkukasvust ehk ettevõtte on suutnud raha juurde toota (Landsberg, 2014, lk 37).

Kui jätkukasvumäär on väiksem kui tegelik kasvumäär, siis tõenäoliselt tekib ettevõttel probleeme kasvu finantseerimisega. Kui aga jätkukasvumäär on suurem kui tegelik kasvumäär, siis tekib ettevõttel probleem raha paigutamiseks. Ettevõttel tuleb leida rahapaigutamiseks soodsam võimalus. (Teearu & Krumm, 2005, lk 190)

Tegeliku jätkukasvu saab arvutada valemiga (Lisson, 2004, lk 326):

$$y = \frac{x^1}{x^2} \quad (2)$$

kus **y** on tegelik jätkukasv

x¹ on omakapitali muutus

x² on omakapitali perioodi alguses

Arvutuste tulemusena selgus, et pea kõikide analüüsitud ettevõtete jätkukasvumäär on väiksem kui ettevõtte tegelik jätkukasv, see tähendab aga seda, et mitte ükski ettevõtja ei ole suutnud raha juurde toota, kuigi kõik ettevõtjad on saanud toetusi, mõned ettevõtjad on saanud isegi 2015. aastal kui ka 2016. aastal toetusi, pigem on neil ettevõtjatel probleeme kasvu finantseerimisega. Kahe ettevõtja jätkukasvumäär on võrdne tegeliku jätkukasvuga,

mis tähendab seda, et nad ei ole suutnud raha juurde toota ega ole ka ettevõttel tekkinud probleeme kasvu finantseerimisega. (vt tabel 12)

Tabel 12. Ettevõtete jätkusuutlikkuse suhtarvud (autori koostatud lisa 2, 3 ja 4 alusel)

Ettevõtja	Jätkukasvumäär	Tegelik jätkukasv	Aasta
Nukike OÜ	-0,42	0,06	2014
	-0,46	0,13	2015
	0,4	0,6	2016
Rakvere Farmid AS	-1,20	7,41	2014
	-0,03	-0,03	2015
	0,04	0,04	2016
Heko Põld OÜ	-0,41	0,01	2014
	-0,38	0,16	2015
	-0,49	0,003	2016
Kaubi Farmid	-0,23	0,02	2014
	-2,18	7,26	2015
	-0,07	-0,36	2016
Kopra Karjamõis	-0,16	0,30	2014
	-0,29	0,17	2015
	-0,44	0,003	2016
Mahetooted OÜ	-0,22	0,08	2014
	-0,18	0,05	2015
	-0,29	0,08	2016
Postrum OÜ	0,02	0,15	2015
	-0,12	-0,12	2016

Kokkuvõtvalt selgub, et seitsmest analüüsitud ettevõtjast jätkasid vaid kaks ettevõtjat seakasvatjana, ülejäänud viis alustasid oma majandustegevust teistest põllumajandus tegevusvaldkondades. Nendeks valdkondadeks olid näiteks taime-, teravilja-, rapsi- köögivilja-, juurvilja, mahepõllumajanduslik teraviljakasvatus ning segapõllumajandus. Vaatamata sellele, et kõik analüüsitud seitse ettevõtjat on saanud toetusi, mõned ettevõtjad on saanud toetusi nii 2015. aastal kui ka 2016. aastal, ei ole keegi ettevõtjatest suutnud raha juurde toota vaid nendel ettevõttevõtjatel on probleeme kasvu finantseerimisega. Kahel ettevõtjal oli jätkukasvumäär võrdne tegeliku jätkukasvuga, mis tähendab seda, et ettevõtja ei olnud suutnud raha juurde toota ega polnud ka ettevõttel tekkinud probleeme kasvu finantseerimisega.

KOKKUVÕTE

Sihtfinantseerimisel on tänapäeva ühiskonnas oluline roll. Sihtfinantseerimist taotlevad ettevõtjad, kellel on häid äriideid, kuid sageli puudub finantsiline suutlikkus, et neid mõtteid ellu viia või on juba toimival ettevõtjal raskusi äri püsima jäämisel. Selleks ongi loodud riigipoolsed sihtotstarbelised toetused, et aidata neid ideid ellu viia.

Meediast kajastatakse, et sigade Aafrika katk levib taas. See tähendab juba toimivale põllumajandusettevõtjale lisakulutusi, sest nakatunud loomad tuleb hukata. Paljudel põllumajandusettevõtjatel ei ole aga piisavalt vahendeid, et taastada loomakasvatus, selleks tulebki appi PRIA. Riik jagab toetusi, mis tihtipeale ei täida oma eesmärki ning toetuse saajal puudub otsene vajadus toetuse järgi.

Teema oli aktuaalne, sest valitsus jagab iga aasta toetusi, mida teostatakse ettevõtjale teatud ressursside ülekandmise kaudu ning mille saamiseks peab ettevõtja äritegevus vastama kindlaksmääratud kriteeriumitele, kuid tihti ei vajagi toetuse saajad toetust ning nende äritegevus suudaks toimida ka ilma selleta, mistõttu lastakse ettevõtjal olla teatud “mugavustsoonis”, kus on lihtsam küsida riigilt raha, mis hiljem tulu ei too ning valituse raha jääb sihtotstarbeliselt kasutamata. Sigade Aafrika katku hüvitamise toetuse eesmärk on korvata seakasvatajale saamata jäänud tulu.

Töö probleemiks oli see, et sihtotstarbelisi toetusi ei kajastata korrektselt majandusaasta aruannetes ning kolmandatel osapooltel puudub ülevaade toetuste saamisest ja eesmärgipärasusest. Sigade Aafrika katku toetuse eesmärgist lähtuvalt peaksid seakasvatajad suutma jätkata seakasvatust peale karantiini perioodi lõppu. Kas seakasvataja on ikka peale toetuse saamist seakasvataja?

Lõputöö eesmärgiks oli välja selgitada majandusaasta aruannete põhjal sigade Aafrika katku toetuse eesmärgipärasus.

Esimeseks uurimisülesandeks oli analüüsida ja süstematiseerida sihtotstarbeliste toetuste kajastamist teoreetiliste allikate põhjal majandusaasta aruannetes. Selgus, et sihtfinantseerimise olemuse mõistmiseks ei ole olemas ühte ja kindlat definitsiooni.

Sihtotstarbelisi toetusi tuleb kajastada majandusaasta aruandes, mis koosneb kahest aruandest (aastaaruanne ja tegevusaruanne). Sihtfinantseeringu kajastamist majandusaasta aruandes tuleb teha õigesti ja õiglaselt ning lähtudes ettevõtte poolt valitud meetoditest.

Teiseks uurimisülesandeks oli analüüsida PRIA poolt makstavate sigade Aafrika katku toetuste kajastamist seakasvatajate majandusaasta aruannetes. Selgus, et valitsusepoolt pakutav sihtfinantseerimine kriisi olukorras on oluline. Toetuste saamine on vajalik selleks, et seakasvatajal oleks võimalik jätkata oma majandustegevusega. Analüüsitud seitsmest ettevõtjast, kes 2015. aastal hukkasid sead seoses sigade katkuga said PRIA-lt sigade Aafrika katkuga seotud toetusi ainult kaks. Toetuste saajate majandusaasta aruandeid analüüsid selgus, et nad ei ole kirjendanud toetust nii nagu sihtfinantseeringu kirjendamisreeglid sätestavad. Töö koostaja on arvamisel, et toetuse väljastajad peavad kontrollima, kas toetuste saajad sihtfinantseeringuid majandusaasta aruandes kirjendavad.

Kolmandaks uurimisülesandeks oli välja selgitada, kas toetuse saanud seakasvataja on jätkusuutlik ja jätkas oma tegevust seakasvatajana jätkukasvumäära ja tegevusaruannete alusel. Selgus, et seitsmest analüüsitud ettevõtjast jätkasid vaid kaks ettevõtjat seakasvatajana, ülejäänud viis alustasid oma majandustegevust teises põllumajandusharus. Vaatamata sellele, et kõik analüüsitud seitse ettevõtjat on saanud toetusi, ei ole keegi suutnud raha juurde toota.

Tulenevalt analüüsist, tehakse Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ametile järgmised soovitus:

1. Tõhustada järelevalvet toetuste saajate üle.
2. Kontrollida, kas toetuste saajad on kajastanud majandusaasta aruannetes toetust õigesti välja makstud summas.

Rahandusministeeriumile on järgmine soovitus:

1. Muuta Raamatupidamise toimkonna juhendit nr 12 üheselt mõistetavaks ettevõtjale, kes juhendit kasutab. Kirjutada konkreetselt kuidas ning kus tuleb sihtfinantseeringut kajastada.

Järgnevates teadustöodes soovitatakse analüüsida seakasvatajate, kelle sead on sigade Aafrika katku nakatunud, jätkusuutlikust pikemas perspektiivis.

SUMMARY

Targeted funding plays an important role in today's society. Targeted funding is well-known by entrepreneurs who have a great business idea but lack of resources or entrepreneurs who have problems with staying alive. For getting this funding countries have created their very own targeted funds. One of those funds is named as PRIA – holds agricultural registers and information about this fund. PRIA deals with Estonian agricultural further development and also stands behind the fact that already functioning agricultural units will survive.

Media talks about African swine fever and it spreads again. So working agricultural entrepreneurs have additional costs because infected animals should be executed. Many entrepreneurs do not have enough resources to restore animal husbandry again. PRIA helps entrepreneurs with those problems. Unfortunately, not always given funds fulfill their purpose because the recipient does not actually need this.

The graduation thesis is written on the title “Reflection of African Swine Fever Subsidies in Annual Reports”. The thesis is written in Estonian, and consists of 50 pages. 30 literature sources have been used and to all of them have been referred in the text.

The subject is topical, because the government shares money every year, that are carried out through the transfer of resources made to the company and for which the business must conform the specified criteria. Often the beneficiaries do not need support and their business could work without it, which allows an entrepreneur to be in a certain “comfort zone”. It is easier to ask money from the government which will not later generate income and government’s money will not be used for any purpose. Aid for the compensation of African swine fever is intended to compensate the pig farmer for loss of income.

The problem is that targeted subsidies are not properly reflected in the annual accounts. Also third ones have no overviews about receiving grants and main goals. Entrepreneurs who get financial support for restoring animal breeding should see a principal purpose about this topic also after quarantine ends. Does farmer breed pigs after getting financial support?

The objective of the graduation thesis was to identify pigs African swine fever purposefulness based on a annual reports.

Analysis showed that in 2015 two out of seven farmers who had to execute pigs because of the African swine fever got a PRIA financial support. Those financial support, what PRIA gave, are not written correctly in annual reports. Also two out of seven farmers continued raising pigs.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Andersson, K., Hammer, H., Kantšukov, M., Kask, K., Laid, V., Lokk, V., Lukason, O., Kreek, R., Kõomägi, M., Mägi, M., Raava, M., Roolaht, T., Sander, P., Truuverk, T. & Zirnask, V., 2001-2013. Ettevõtte finantseerimine. - Finantsjuhtimise käsiraamat. Tallinn: Äripäeva Kirjastus.

Justiitsministeerium, 2018. *Riiklike Registrate ja Infosüsteemide Keskus*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://ariregister.rik.ee/ettevotja.py> [Kasutatud 16.01.2018].

Keeleabi, 2017. *Rahastama*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://keeleabi.eki.ee/artiklid/rahastama.html> [Kasutatud: 04. 12. 2017]

Keeleveeb, 2017. *Rahastama*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.keeleveeb.ee/> [Kasutatud: 04. 12. 2017]

Keller, L. 2013. *Eurorahastamise mõju alustavate ettevõtete finantsseisundile. Lõputöö*. Pärnu: Tartu Ülikool.

Kirsipuu, M., 2013. *Family and Non-Family Business Differences in Estonia. Discussions on Estonian Economic Policy: Topical issues of economic policy in the European Union, No. 2*. [Võrgumaterjal] Leitav: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2383250 [Kasutatud: 04. 12. 2017]

Kirsipuu, M., 2006. Füüsilisest isikust ettevõtjate rollist Eesti majanduses ja nende tegevuse reguleerimine. Rmt: Raudjärvi M., *IV ettevõtetemajanduse konverents*. Tallinn: Tartu Ülikool, lk 37- 56.

Kirsipuu, M. & Teder J., 2005. Füüsilisest isikust ettevõtjate rollist Eesti majanduses ja nende tegevuse regulatsioonist. Rmt: Meriste M., Meriste U. & Rajangu V. *Haridus ja Majandus. Rahvusvahelise teaduskonverentsi materjalid* Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool, lk 42- 44.

Kodasma, V., 2006. *Raamatupidamine II*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://digiriidul.sisekaitse.ee/bitstream/handle/123456789/2012/Raamatupidamine%20%20II%20osa.pdf?sequence=1> [Kasutatud: 17. 02. 2018]

Kuusik, L. 2016. *Sigade Aafrika katku tekitatud kahju Eesti seakasvatajatele*. Lõputöö. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

Kütt, J., 2009. *Sissejuhatus raamatupidamisse*. Tallinn: Külim Kirjastus.

Landsberg, M. 2014. *Ettevõtte jätkusuutlikkuse ja arenguperspektiivide hindamine (OÜ Santeksi näitel)*. Lõputöö. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool.

Lisson, R., 2004. *Finantsanalüüs ja planeerimine*. Tallinn: OÜ Nõu.

Luup, K., 2014. *Ettevõtlustoetuste analüüs Pärnu Linnas ja Maakonnas*. Bakalaureusetöö. Pärnu: Tartu Ülikool.

Maaeluministerium, 2018. *Seakatk*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.agri.ee/et/seakatk> [Kasutatud: 03. 03. 2018]

Miettinen, A., Rikkinen, L. & Teder, J., 2008. *Ettevõtlus II. Äriideest, äriplaanist, ettevõtte rajamisest ja kasvust*. Tallinn: Külim Kirjastus.

Mittetulundusühingute seadus, (1996) RT I, 09.05.2017, 21.

Mõtte, M. & Aro K., 2016. *Ülevaade seakasvatusest*. [Võrgumaterjal] Leitav: http://ms.emu.ee/userfiles/instituudid/ms/MSI%20failid/Uuringud/%C3%9Clevaade_seakasvatusest_aruanne_28_11_2016_FINAL.pdf [Kasutatud: 05. 03. 2018]

*Raamatupidamise seadus*¹, (2002) RT I, 09.05.2017, 30.

PRIA, 2018. *Loomakasvatus*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.pria.ee/et/toetused/valdkond/loomakasvatus/> [Kasutatud 16.03. 2018].

Rahandusministeerium, 2018. *RTJ 12 Sihtfinantseerimine*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/1231/2201/7054/Lisa%2012%20-%20RTJ%2012%20-%202017.pdf#> [Kasutatud 03.02. 2018].

Salu, M. P., 2005. *Ettevõtluse alused*. Tallinn: Ilo Kirjastus.

Sarv, H. & Karell, M., 2018. *Toetusi nautinud seakasvataja Laht "Radaris": tegelikult on seakasvatajad ordenit väärt*. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://radar.postimees.ee/4437959/toetusi-nautinud-seakasvataja-laht-radaris-tegelikult-on-seakasvatajad-ordenit-vaart> [Kasutatud 26.03. 2018].

Siimann, P., 2012. Majandusaasta aruannete esitamiskohustusest Euroopa riikide näitel. Rmt: Alver J., *Audit, maksud, raamatupidamine ja majandusanalüüs*. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool, lk 94- 100.

Soovik, O., 2015. *Ettevõtlustoetuste sihipärane kajastamine majandusaasta aastaaruandes vähikasvanduse näitel. Lõputöö*. Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

Suppi, K., 2013. *Ettevõtlus õpik- käsiraamat*. Tartu: Atlex Kirjastus.

Tearu, A. & Krumm, E., 2005. *Ettevõtte finantsjuhtimine* Tallinn: Pegasus.

Tulundusühistuseadus, (2001) RT I, 20.04.2017, 22.

Tsiviilseadustiku üldosa seadus, (2002) RT I 20.04.2017, 21.

Äriseadustik, (1995) RT I, 17.11.2017, 22.

Lisa 1. Analüüsitavate majandusaasta aruanded

Analüüsitavate ettevõtjate majandusaasta aruanded on saadud Justiitsministeeriumi Riiklike Registrite ja Infosüsteemide Keskusest detailpäringuga (Justiitsministeerium, 2018).

AS Rakvere Farmid, 2014. Majandusaasta aruanne.

AS Rakvere Farmid, 2015. Majandusaasta aruanne.

AS Rakvere Farmid, 2016. Majandusaasta aruanne.

OÜ Heko Põld, 2014. Majandusaasta aruanne.

OÜ Heko Põld, 2015. Majandusaasta aruanne.

OÜ Heko Põld, 2016. Majandusaasta aruanne.

OÜ Kaubi Farmid, 2014. Majandusaasta aruanne.

OÜ Kaubi Farmid, 2015. Majandusaasta aruanne.

OÜ Kaubi Farmid, 2016. Majandusaasta aruanne.

OÜ Kopra Karjamõis, 2014. Majandusaasta aruanne.

OÜ Kopra Karjamõis, 2015. Majandusaasta aruanne.

OÜ Kopra Karjamõis, 2016. Majandusaasta aruanne.

OÜ Mahetooted, 2014. Majandusaasta aruanne.

OÜ Mahetooted, 2015. Majandusaasta aruanne.

OÜ Mahetooted, 2016. Majandusaasta aruanne.

OÜ Nukike, 2014. Majandusaasta aruanne.

OÜ Nukike, 2015. Majandusaasta aruanne.

OÜ Nukike, 2016. Majandusaasta aruanne.

OÜ Postrum, 2015. Majandusaasta aruanne.

OÜ Postrum, 2016. Majandusaasta aruanne.

Lisa 2. Analüüsitavate seakasvatajate 2014. aasta majandusnäitajad

Seakasvatajate andmed 2014. majandusaasta (va Mahetooted OÜ) aruannete põhjal (OÜ Kaubi Farmid, 2014; OÜ Heko Põld, 2014; OÜ Nukike, 2014; Kopra Karjamõis OÜ, 2014; AS Rakvere Farmid, 2014)

Põhitegevusala 2014. aasta majandusaasta aruannete põhjal

Ettevõtja	põhitegevusala majandusaasta aruandes
OÜ Nukike	sealiha tootmine ja müük
AS Rakvere Farmid	sealiha tootmine ja müük
OÜ Heko Põld	teravilja-, rapsi- ja seakasvatus
OÜ Kaubi Farmid	Töuloomakasvatus, põllumajandussaaduste tootmine, ümbertöötlemine, ost ja müük, põllumajandusloomade söötmissalaste uuringute teostamine, põllumajanduslike teenuste osutamine, transporditeenuste osutamine, Spetsialiseerunud ristandpõrsaste tootmisele
OÜ Kopra Karjamõis	põllumajanduslik tootmine, võsa- ja metsaraie, köögi- ja juurviljakasvatusega, lamba, sea- ja linnukasvatusega, liha realiseerimisega lihaturul
OÜ Mahetooted	mahepõllumajanduslik sea-ja teraviljakasvatus

Ettevõtjate majandusnäitajad 2014. aasta majandusaasta aruannete põhjal (euro)

Ettevõtja	Varad	Müük	Säilitatud tulu	Puhaskasum	Koguvõlg	Omakapital
Rakvere Farmid AS	34 229	33 999	28 563	217 000	3 357	29 272
OÜ Kaubi Farmid	3 494 710	915 504	1 047 683	29 720	154 444	1 452 369
OÜ Nukike	2 775 557	858 398	2 053 477	128 723	106 013	2 196 660
OÜ Heko Põld	1 976 602	1 240 624	1 415 911	14 956	291 661	1 434 387
OÜ Kopra Karjamõis	805 446	127 281	260 357	114 936	35 659	378 105
Mahetooted OÜ	370 462	115 269	91 640	9 170	33 971	120 122

Lisa 3. Analüüsitavate seakasvatajate 2015. aasta majandusnäitajad

Seakasvatajate andmed 2015. majandusaasta aruannete põhjal (OÜ Kaubi Farmid, 2015; OÜ Heko Põld, 2015; OÜ Nukike, 2015; Kopra Karjamõis OÜ, 2015; Mahetooted OÜ, 2015; AS Rakvere Farmid, 2015)

Põhitegevusala 2015. aasta majandusaasta aruannete põhjal

Ettevõtja	põhitegevusala majandusaasta aruandes
OÜ Nukike	sealiha tootmine ja müük
AS Rakvere Farmid	sealiha tootmine ja müük
OÜ Heko Põld	teravilja-, rapsikasvatus
OÜ Kaubi Farmid	-
OÜ Kopra Karjamõis	põllumajanduslik tootmine, võsa- ja metsaraie, köögi- ja juurviljakasvatusega, lamba- ja linnukasvatusega liha realiseerimisega lihaturul
OÜ Mahetooted	mahepõllumajanduslik teraviljakasvatus
OÜ Postrum	segapõllumajandus (taime- ja loomakasvatus), põhitegevusala seakasvatus

AS Rakvere Farmid ja OÜ Kaubi Farmid majandusnäitajad 2015. aasta majandusaasta aruannete põhjal (euro)

Ettevõtja	Varad	Müük	Säilitatud tulu	Puhaskasum	Koguvõlg	Omakapital
Rakvere Farmid AS	32 433	31 575	28 780	-903 000	2 684	28 364
OÜ Kaubi Farmid	1 480 378	642 987	1 007 403	-1 684 490	462 009	-232 121
OÜ Nukike	3 227 415	714 493	2 181 074	342 289	182 480	2 537 823
OÜ Heko Põld	2 251 495	1 240 560	1 430 867	269 511	251 864	1 703 898
OÜ Kopra Karjamõis	789 473	105 337	375 293	77 454	744 673	75 254
OÜ Mahetooted	287 292	149 577	84 946	4 646	24 103	101 904
OÜ Postrum	138 405	232 803	0	2 233	735	137 670

Lisa 4. Analüüsitavate seakasvatajate 2016. aasta majandusnäitajad

Seakasvatajate andmed 2016. majandusaasta aruannete põhjal (OÜ Kaubi Farmid, 2016; OÜ Heko Põld, 2016; OÜ Nukike, 2016; Kopra Karjamõis OÜ, 2016; Mahetooted OÜ, 2016; AS Rakvere Farmid, 2016;)

Põhitegevusala 2016. aasta majandusaasta aruannete põhjal

Ettevõtja	põhitegevusala majandusaasta aruandes
OÜ Nukike	taimekasvatus
AS Rakvere Farmid	sealiha tootmine ja müük
OÜ Heko Põld	teravilja-, rapsikasvatus
OÜ Kaubi Farmid	-
OÜ Kopra Karjamõis	põllumajanduslik tootmine, võsa- ja metsaraie, köögi- ja juurviljakasvatusega, lamba- ja linnukasvatusega liha realiseerimisega lihaturul
OÜ Mahetooted	mahepõllumajanduslik teraviljakasvatus
OÜ Postrum	segapõllumajandus

Ettevõtjate majandusnäitajad 2016. aasta majandusaasta aruannete põhjal (euro)

Ettevõtja	Varad	Müük	Säilitatud tulu	Puhaskasum	Koguvõlg	Omakapital
Rakvere Farmid AS	33 400	28 569	27 872	1 269	2 588	29 633
OÜ Kaubi Farmid	1 323 518	11 018	-607 087	-128 250	433 188	-360 371
OÜ Nukike	3 955 395	964 793	2 523 363	102 080	153 347	2 639 903
OÜ Heko Põld	2 748 423	833 106	1 700 378	5 748	124 157	1 709 646
OÜ Kopra Karjamõis	744 673	75 254	452 747	1 267	49 028	456 826
OÜ Mahetooted	266 164	163 580	89 592	9 234	27 118	111 282
OÜ Postrum	106 136	240	2 233	-12 687	653	105 483